

2018 m. birželio 29 d., penktadienis

Nr. 26 (1263) | Kaina 1,30 Eur

7md

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Kitas savaitraščio numeris išeis rugsėjo 7 d.

3

Vienos filharmonijos orkestras ir Elina Garanča Vilniaus festivalyje

6

„Kūrybinis impulsas“ Operos ir baleto teatre

Darius Gumauskas (Bobas) ir Rasa Samuolytė (Madlena) spektaklyje „Laimės respublikoje“
D. MATVEJEVO NUOTR.

Premjera: „Laimės respublikoje“

9

Pokalbis su LR kultūros atašė Živile Etevičiūte

10

Nelės Savičenko magnetinis laukas

A. BALTĖNO NUOTR.

Šv. Kazimiero šlovės atspindžiai Italijos mene

Lietuvos šventojo karaliačio gerbimo istorijos šedevrai Bažnytinio paveldo muziejuje

DALIA VASILIŪNIENĖ

Lietuvos meno lauko profesionalai ir gerbėjai tikrai nelepunami atvežtinėmis klasikinės dailės parodomis, o Europos muziejuose saugomų aukščiausio lygio šedevrų eksponavimas mūsų šalyje dažnumu galėtų rungtis su popiežių vizitais. Todėl ypač nudžiugino Bažnytinio paveldo muziejaus iniciatyva į Vilnių iš Italijos atgabenti baroko epochos dailininkų kūrinius. Ekspozicija nedidelė, tačiau sudaryta iš elitinių eksponatų. Paroda „Šv. Kazimiero gerbimo istorijos šedevrai: Lietuva–Italija“ skirta Lietuvos globėjui šv. Kazimierui, o suorganizuota Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmečio proga. Renginio kuratorės Sigitos

Maslauskaitės-Mažylienės teigimu, valstybės jubiliejus buvo svarbus veiksnys, lėmęs Italijos muziejų vadovų apsisprendimą „išleisti“ meno vertybes į tolimą ir nepažįtamą jiems Lietuvą. Organizuojant parodą daug pagelbėjo ir abiejų šalių diplomatai bei Katalikų bažnyčios atstovai.

Parodoje pristatomi meno šedevrai, kurių eksponavimu didžiutįsi kiekvienas Europos muziejus. Svarbu pabrėžti, kad kūriniai parinkti neatsitiktinai – visi jie liudija Lietuvos šventojo karaliačio kulto paplitimą tolimoje Italijoje. Ekspozicijos branduolį sudaro iš Florencijos, Palermo ir Čefalu atvežti keturi eksponatai, juos papildo šv. Kazimiero kulto istorijai svarbūs dailės objektai ir leidiniai iš Lietuvos muziejų ir bibliotekų (ekspozicijos

architektė – Ieva Cicėnaitė, dailininkas – Gedas Čiuželis).

Svarbiausias parodos akcentas – si-dabrinis paauskuotas šv. Kazimiero relikvijorius iš Florencijos Šv. Lauryno bazilikos lobyno. Viešint Florencijoje ir lankant kunigaikščių Medičių giminės mauzoliežumi vadinamą Šv. Lauryno baziliką galima įsitikinti, kad šventovės lobyno vitrinose šv. Kazimiero relikvijorius užima išskirtinę vietą – net Italijos auksakalystės meno kontekste tai unikalūs kūriny. Jo autorius – žymus Florencijos rūmų skulptorius ir auksakalys Massimiliano Soldani Benzi, kurio auksakalystės dirbiniai pačioje Florencijoje išskiria originaliomis skulptūrinėmis kompozicijomis. Bet šv. Kazimiero

NUKELTA Į 8 PSL.

Lėtai, savęs link

Vokalinio moterų ansamblio „Graces & Voices“ programa Vilniaus festivalyje

RASA MURAUSKAITĖ

Tokių koncertų kaip šis daug nebūna, nors ir koncertu jį sunku pavadinti. Vokalinio moterų ansamblio „Graces & Voices“ pristatyta programa „Take your holy time“ („Pasinerk į savo šventąjį laiką“) veikiau priminė kelionę gilyn į save, savo santykį su Dievu, kone primygtinai pristabdžius laiką. Mūsų dienomis tas „šventasis laikas“ gali turėti daugybę reikšmių – ir pabuvimą pokalbyje su Dievu, ir paprastą ramų buvimą, kai nei mums, nei mūsų mintims nereikia bėgti, kai galima sustoti ir pabūti – bet tai jau tampa prabanga. Tačiau grigališkasis choralas, senoji polifonija tai ir byloja, kartu atverdami visai kitokį santykį su savimi, laiku ir pačia muzika. Klausytis choralo vien tik paviršutiniam malonumui neįmanoma, nes tokia muzika pirmiausia yra malda. Ir todėl „Take your holy time“ programą drįstu vadinti išskirtiniu iš vienas už kitą didingesnių ir magesnių Vilniaus festivalio koncertų.

Mano pačios giedojimo ir choralo bei senosios polifonijos studijų patirtis ne kartą parodė, kad giedojimas sujungia labai skirtingus žmones, o ir labai skirtingus muzikus. Ansamblyje „Graces & Voices“ taip pat gieda ir dirigentės, ir pianistės, vargonininkės ar smuikininkės. Lietuvoje apie šį kolektyvą daug nėra žinoma, todėl tikiu, kad ne vienam buvo staigmena išgirsti, kad jį dar 2011 m. įkūrė Lietuvoje geriau kaip orkestro dirigentė

Ansamblio „Graces & Voices“ koncertas Šv. Kazimiero bažnyčioje

D. MATVEJEVO NUOTR.

žinoma muzikė Adrija Čepaitė, Austrijoje, Grace, šalia choro ir orkestro dirigavimo specialybių baigusi ir bažnytinės muzikos, ir grigališkojo choralo studijas. Kartu su kolege Antanina Kalechyts Adrija Čepaitė tapo jau ne vieną įvertinimą pelniusio ansamblio iniciatorėmis.

Birželio 17-ąją Šv. Kazimiero bažnyčioje vykusio koncerto programa rėmėsi šv. Mišių struktūra. Į choralo ir daugiabalsės polifonijos giedojimą taip pat buvo įtraukti ir keli originalūs šiuolaikinių kompozitorių Petroso Moraitiso, Wolframo Wagnerio ir Vytauto Miškinio kūriniai, pastarieji du – parašyti specialiai „Graces & Voices“ ansambliui ir dar premjeros. Programą papildė, vietomis

netgi komentavo ar paaiškino, filosofo Mindaugo Kubiliaus perskaityti skaitiniai.

Kaip vieną būdingiausių ansamblio interpretacijos bruožų išskirčiau emociškai pakilią kolektyvo giedojimo manierą. Jų atliktoje programoje veikiau girdėjome ne ramybę, o didų džiaugsmingumą. Laimė, tai byloja ne apie interpretacinį profaniškumą, kai choralas, neišmanant stiliaus, interpretuojamas remiantis svetimomis tokiomis muzikai vėlesnių epochų klišėmis. Ansamblio narėms tikrai nebūdingas mėgėjiškumas, kurio, deja, senosios muzikos koncertuose girdime nemažai. Veikiau priešingai: atlikėjos buvo labai užtikrintos kiekviena giedama nata, ką įrodė ir

gebėjimas išlaikyti bendrą kvėpavimą ir frazavimą. „Graces & Voices“ stiprybė – subtilus ansambliškas, įsiklausymas, maksimalus ne tik intonacinis, bet ir tembrinis ar net emocinis balsų derėjimas.

Choralą ar senąją polifoniją atliekančių ansamblių profesionalumą galima pamatuoti tam tikromis detalėmis, pavyzdžiui, tuo, kaip tiksliai giedamos kvartos ar kvintos. Tiksliai intonuoti ir dar temбриškai suderinti šiuos intervalus nėra paprasta, reikia ilgai praktikuotis, individualiai lavinti klausą, stiliaus suvokimą, o galiausiai – ilgai repetuoti kartu, derinant ansamblio narių giedojimą. Jau pačioje programos pradžioje, giedant *Kyrie*, „Graces & Voices“ parodė gebėjimą

puikiai atlikti ir daugiabalsius kūrinius, nors toliau programoje, gal protarpiais prarandant susikauptimą, gal kiek pavargus, pasigirdavo ir vienas kitas ne visai tikslus sąskambis. Tiesa, tai gana lengvai paslėpė bažnyčios akustika.

„Take your holy time“ skambėję originalūs kompozitorių Wagnerio, Miškinio ir Moraitiso kūriniai tiek savo emociniu turiniu, tiek muzikine kalba buvo artimi bendrai vakaro stilistikai. Wagnerio ir Moraitiso kūriniuose kvartų ir kvintų gausa maišėsi su rytietiškos muzikos intonacijomis, priminusioms Bizantijos giedojimo kultūrą. Savo ruožtu, Miškinio „When I consider“ kiek skyrėsi nuo pastarųjų dviejų. Kompozitorius šiame kūrinyje nenutolo nuo sau būdingos muzikinės kalbos, tik galbūt kiek laisviau, labiau improvizaciškai traktavo pačią kūrinio formą.

Grįžtant prie ansamblio „Graces & Voices“ turiu pasakyti, kad silpnesnė kolektyvo grandis – giedojimas solo. Choralo atlikimą nepaprastai papuošia stiprūs soliniai pasirodymai. Koncerto metu jų netrūko, tačiau juos giedojusios solistės stokojo tos laisvės, skambumo ir užtikrintumo, kuris buvo girdėti muzikėms giedant kartu.

Užuovėja pasiilgusiems paprastumo, lėtesnio buvimo, erdvės mintims bei savistabai – „Graces & Voices“ koncertas – priminė apie dar vieną muzikos būvį ir poveikio formą. „Pasivogsiu“ vieną feisbuke po šio koncerto matytą atsiliepimą: tai buvo koncertas, kokio reikėjo jau labai seniai.

Bachas ir Žlabys Paliesiuje

Rečitalio įspūdžiai

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Nors šiais metais per Jonines, kaip įprasta Lietuvoje, pliaupė lietus, į nuostabų Paliesiaus dvarą, kur dar ir siautėjo stiprokas vėjas, susirinko gausybė melomanų, norinčių pasiklausyti mūsų mylimo pianisto Andriaus Žlabio. Šįkart jis interpretavo sudėtingus Johanno Sebastiano Bacho kūrinius. Iki šiol daugelis profesionalų žavėjosi originaliomis Kanados pianisto, vargonininko, kompozitoriaus, muzikologo Glenno Gouldo Bacho traktuotėmis, kurios, atrodo, bus vienintelės ir nepralenkiamos. Dabar drąsiai galima konstatuoti, kad šio genialaus baroko kompozitoriaus kūrinių prasmės įstabiai atskleidžia mūsų tautietis A. Žlabys, o jo atliekamas Bachas jaudina ne tik profesionalus,

Andrius Žlabys

AUTORĖS NUOTR.

bet ir paprastus žmones, kurie užgniaužę kvapą klausosi šios taurios muzikos.

Pastaruoju metu A. Žlabys dažniau pradžiugina Lietuvos publiką. Visai neseniai Vilniaus festivalyje

su Nacionaliniu simfoniniu orkestru paskambino neįtikėtinai fizinės ir dvasinės išvermės reikalaujančią Esa-Pekkos Saloneno koncertą fortepijonui, šįkart, Paliesiaus dvare, skambindamas per visą Joninių naktį, žmonėms dalijo muzikines dovanas, o 14 val. sugebėjo maksimaliai įtaigiai ir hipnotizuojančiai interpretuoti Bacho kūrinius.

Iš sostinės ir artimesnių apylinkių susirinkusiems klausytojams pianistas pateikė solidžią programą: Chromatinę Fantaziją ir fugą d-moll bei dvi Partitas – Nr. 3 a-moll ir Nr. 4 D-dur. Neįmanoma nusakyti, kuo Andriaus traktuotės ypatingos. Jis tiesiog gyvena tuo, ką skambina, jo atliekama kiekviena ciklo dalis turi išskirtinį ryškų charakterį. Stangri, spyruokliuojanti ritmika, prasiveržiantis audringas temperamentas, kurį lėtose dalyse

keičia sunkiai nusakoma tylutėlė muzika, tarsi malda, sukrečianti savo tyrumu, gilus turinio perteikimas, o greitose, energingose dalyse kiekviena nata gyvai persipina su kitomis, jų visuma stulbina. Taurios, aukščiausio meistriškumo, emocionalios ir įtaigos traktuotės prikausto klausytojų dėmesį.

Bisui pianistas skaidriai, spalvingai, beveik svajingai paskambino Bacho-Ferruccio Busoni Choralinį vargonų preliudą f-moll bei energingai, net su įtampa – Bacho-Ferrenco Liszto Vargonų preliudą e-moll (iš ciklo Preljudas ir fuga). Į klausimą, kas inspiruoja čia, šiame jaukiame gamtos kampelyje, taip intensyviai atiduoti klausytojams savo gyvybines jėgas, Andrius atsakė: „Šis Steinway’us“...

Vilniaus festivalio kulminacija

Vienos filharmonijos orkestras ir Elina Garanča Operos ir baleto teatre

ŽIVILĖ RAMOŠKAITĖ

Dvidešimt antrąjį Vilniaus festivalį birželio 19 d. vainikavo vienas žymiausių pasaulyje Vienos filharmonijos orkestras su šiuo metu ryškiausia operos žvaigžde Elina Garanča. Vilniuje jau esame klausęsi labai gerų garsių orkestrų – Niujorko filharmonijos, Leipcigo „Gewandhaus“, Karališkosios filharmonijos, „La Scala“ filharmonijos, Londono simfoninio, Izraelio filharmonijos, Vengrijos festivalio ir kitų. Vis dėlto galimybė Lietuvoje susitikti su Vienos filharmonijos orkestru („Wiener Philharmoniker“) prilygsta kultūros įvykiui, kuris įeis į mūsų šalies muzikinio gyvenimo istoriją. Joje bus užfiksuota, kad šis Vienos kolektyvas pirmąsyk Lietuvoje grojo 2018 metais, šaliai švenčiant Valstybės atkūrimo 100-metį.

Tiesą sakant, jei ne Lietuvos valstybės jubiliejus, abejoju, ar būtume šį kolektyvą išvydę. Ne visi kultūros funkcionieriai suvokia tokių orkestrų pasirodymo Lietuvoje svarbą ir reikšmę, tad organizuoti jų atvykimą darosi vis sunkiau. Bet Vilniaus festivalio publika aiškiai parodė, kad jai šito labai reikia. Vos paskelbus apie koncertą, bilietai (taip pat ir brangūs) buvo kaipmat iššluoti. Juk tikras melomanas (turiu omeny ir mėgėjus, ir profesionalus) negali praleisti progos Vienos filharmonijos orkestro klausytis namuose, o ne skristi į Vieną, į gražiąją auksinę „Musikverein“ salę. Beje, šioje salėje suplanuoti kito sezono koncertai jau dabar išpirkti iki pat gruodžio pabaigos. Tad norintys ir galintys pasiklausyti orkestro Vienoje galės tai padaryti tik 2019-aisiais (nesu tikra, kad ir tada gaus geresnį bilietą).

Šios specialios orkestro gastrolės buvo suplanuotos visose trijose šimtmečius švenčiančiose Baltijos valstybėse. Tačiau dėl man nežinomų priežasčių Estijoje koncertas neįvyko, gastrolės baigėsi antruoju koncertu Jūrmalos koncertų salėje Latvijoje. Jame dalyvavo ne tik gausi publika, bet ir aukščiausi valstybės asmenys. Mūsų valstybei atstovavo Prezidentas Valdas Adamkus su ponja Alma.

1842 m. įkurtą Vienos filharmonijos orkestrą ugdė žymiausi dirigentai, kūrinius jam rašė ir teberašo iškilūs XIX, XX ir XXI a. kompozitoriai. Ypatingas vienietiškas orkestro skambesys formavosi iš kartos į kartą perduodant grojimo stilių, naudojant išskirtinius Vienos pučiamuosius instrumentus. Tai vienintelis kolektyvas pasaulyje, kurį iš esmės valdo orkestro muzikantai. Ilgu laikotarpiu orkestre nebuvo nė vienos moters. Tačiau laikai keičiasi, dabar įvairiose grupėse jų matėme palyginti nemažai. Ypač į akis krito

kontrfagotą, sakytum, labai vyrišką instrumentą, pūtusi dama. Visi žymiausi šių dienų dirigentai svajoja savo biografijoje įrašyti koncertą ar koncertų ciklą su šiuo kolektyvu. Tikiu, kad ateis laikas jam padiriguoti ir mūsų batutos meistrams bei meistrėms. Svarbiausia labai to norėti ir kryptingai siekti. Šiose gastrolėse orkestrui dirigavo jaunosios kartos atstovas venesuelietis Rafaelis Payare.

Svečių programa buvo labai rimta ir solidi. Orkestras pagrojo du kūrinius – Ludwigo van Beethoveno uvertiūrą „Leonora“ Nr. 3, op. 72, ir Bėlos Bartoko Koncertą orkestrui. Tarp šių kūrinių E. Garanča su orkestru atliko du Gustavo Mahlerio opusus: Penkias dainas pagal Friedricho Rückerto eilėraščius („Rückert Lieder“) ir dainą „Pirmapradė šviesa“ („Urlicht“) iš ciklo „Stebuklingas berniuko ragas“. Paskutinėje ciklo redakcijoje „Urlicht“ dainos nėra, mums ji labiau pažįstama kaip Mahlerio Antrosios („Prisikėlimo“) simfonijos ketvirtoji dalis.

Mane ypač sužavėjo orkestro atliekamas Beethovenas. Jis skambėjo taip, kaip ir įsivaizduoji jo muziką, o ypač šią išraiškingą uvertiūrą. Jos klausydama prisiminiau ir Florestaną kalėjime, ir Leonoros energiją bei ryžtą, skambant nuostabiai šviesa spinduliuojančiai jos temai. Paskutinis *presto* tiesiog pri-trenkė, taip idealiai tiksliai smuikai ir visi styginiai unisonu skriejo į pergalingą finalą. Ar įmanoma pagroti darniau ir dinamiškiau?! Po uvertiūros norėjosi, kad orkestras tęstų būtent Beethoveną, pagrotų dar ir kurią nors simfoniją, kad ir herojinę temą pratęsiančią Trečiąją. Bet jis pasirinko Bartoko Koncertą. Ką gi, šį pas mus nedažnai atliekamą kūrinių klausytis buvo labai įdomu ir verta. O orkestras

Vienos filharmonijos orkestras ir dirigentas Rafaelis Payare

Elina Garanča, Vienos filharmonijos orkestras ir dirigentas Rafaelis Payare

atsiskleidė visu savo pajėgumu ir paskirų muzikantų meistryste.

Gražus ir tikrai sėkmingas sutapimas, kad pasaulio operos žvaigždė latvė E. Garanča Vilniaus festivalyje pasirodo antrus metus iš eilės. Pernykštį festivalį Operos ir baleto teatre ji pradėjo, o šiųmetį – užbaigė. Prieš metus atliktą programą solistė įvardijo kaip žvilgsnį į savo, kaip dainininkės, ateitį ir dainavo arijas iš Piotro Čaikovskio, Camille'o Saint-Saëns, Giuseppe's Verdi, Francesco Cilea, Pietro Mascagni operų. Ji sakė žengianti į naują meninės kūrybos etapą. Šiame koncerte įsitikinome, kad jis iš tiesų prasidėjo. Solistė plečia ne tik operinį repertuarą, bet žengia į naujas kamerinės ir simfoninės muzikos valdas, kuriose jaučiasi labai gerai.

Mahlerio muziką E. Garanča atliko itin mąsliai, nedemonstruodama savo balso galių. Pradžioje, pirmose dviejose Rückerto dainose

(„Mano dainų nežiūrėki“ ir „Aš al-savau švelniu kvapu“) netgi norėjosi daugiau garso, drąsesnės raiškos. Bet netrukus įsitikinome, kad toks yra dainininkės sumanymas – prie skausmingų būties klausimų ir atviresnių dvasinių atsivėrimų artėti tarsi nedrąsiai, pamažu atveriant sielą, lygia greta keičiantis ir pačios muzikos vyksmui. Trečioji daina „Vidurnaktį“ pasakojo, kaip persmelktas abejonių, nevilties ir skausmo vienišius galiausiai atsi-grėžia į būties valdovą. Paskutiniai iškilmingai solistės skanduo-jami žodžiai skirti jam, vidurnaktį sargaujančiam virš mirties ir gyvenimo. Mahleris visas penkias dainas kūrė nenaudodamas jokių jungčių, artimų temų. Jų eilės tvarką skirtingi atlikėjai šiek tiek kaitalioja. (Turbūt dėl to programoje matėme kitokį išdėstymą, nei dainavo solistė.) Dainos itin individualios, paremtos skirtinga struktūra ir

instrumentuote, pasižyminčia ypatingu skaidrumu ir originaliomis, kartais keistomis tembrų linijomis. Orkestro instrumentai atlieka tartum solistų vaidmenis, dažnai atitaria balsui, ryškindami išraiškos turinį. Ypač tai akivaizdu paskutinėje, penktoje dainoje „Ich bin der Welt abhanden gekommen“. Teksto vertimas į lietuvių kalbą šiek tiek įvairuoja. Šio koncerto programoje rašoma „Aš sutraukiau saitus su pasauliu“, anksčiau esu radusi gal kiek artimesnį Mahlerio dvasiai vertimą „Aš miręs šiam pasauliui“. Muzika niūri, tamsi, bet ir skaidri tarsi kinų grafikos linijos. Ši ciklo dalis ypač ryškiai siejasi su „Dainos apie žemę“ baigiamąja dalimi „Abschied“ („Atsisveikinimas“). E. Garanča prie jos artėjo visa savo esybe, sutelkdama dėmesį į kiekvieną frazę, jos vokalinių piešinių, dinamikos kreivę, pakylančią į kulminacinę paskutinę mintį: gyvenu vienas savo rojuje, savo meilėje ir dainoje.

Tiesą sakant, puikaus solistės atlikimo klausytis buvo nelengva, dėmesį blaškė keliolikos asmenų įkyrūs plojimai tarp dalių. Man regis, jie blaškė ir viešnią. Tad įspūdingai padainavusi antrąjį kūrinių ji neatsiliepė į ilgus griausmingus publikos aplodismentus ir daugiau nieko nebepadainavo. O gal prisidėjo ir „savotiška“ mūsų salės akustika bei tvankus oras. Per pirmą jos vizitą Operos ir baleto teatro scenoje buvo sumontuota speciali akustinė kriauklė, kurios svečių orkestras atsisakė galbūt todėl, kad jis nesutilptų, nes kriauklė šiek tiek sumažina scenos erdvę.

Būtų nuostabu, jei kitąsyk Vienos filharmonijos orkestrą pasikvies-tume į naują koncertų salę, kurioje ir akustika, ir vėdinimas, ir kiti da-lykai nebedarytų mums gėdos.

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

Gitarų savaitgalis Birštone

Baltijos gitarų festivaliui pasibaigus

EGLĖ GUDŽINSKAITĖ

Tradiciškai vasaromis festivaliai iš didžiųjų miestų pabyra po visos Lietuvos miestelius, ypač kurortinius, taip pat pilis ir dvarus. Visa apimanti atostogų kelionių ir ekskursijų nuotaika neretai skatina ir atitinkamą požiūrį į šiuos festivalius kaip į estetiniais pojūčiais pavairintą tingų atokvėpį, intelektualią, bet pernelyg neapsunkinančią pramogą. Baltijos gitarų festivalis, prieš porą metų apsistojęs Birštone ir jau antrus metus organizuojamas birželio viduryje (šiemet birželio 15–17 d.), iš dalies irgi tarsi pretenduoja į tokį „kurortinio festivalio“ statusą. Ir klasikinės gitaros muzika, netgi kiek romantizuotas jos įvaizdis, rodo, čia ypač dera. Bet pravartu atkreipti dėmesį ir į kitą šio reikalo pusę. Tradicinio koncertų sezono metu išgirsti klasikinę gitarą Lietuvoje galimybė yra visai nedaug. Nors gitaros muzikos patrauklumas ne tik profesionalams, bet ir platesnei publikai, regis, nenuginčijamas, koncertuojančių profesionalių muzikantų, gebančių reguliariai parengti išsamias rečitalių programas, yra vienetai. Dar mažiau jų užklysta į Lietuvą pagrindinių koncertų salių kvietimu, todėl kalbėti apie aktyvią klasikinės gitaros sceną Lietuvoje galima nebent kaip apie optimistinę viziją. Realybėje kol kas tenka džiaugtis gitaros muzikos, kaip nišinio meno, žavesiu.

Tokiame kontekste Baltijos gitarų kvarteto (Zigmas Čepulėnas, Sergejus Krinčininas, Saulius S. Lipčius ir Chrisas Ruebensas) nuo 2009 m. organizuojamas Baltijos gitarų festivalis, pastaraisiais metais išaugęs į dvi dienas nuo ankstauro ryto iki išnaktų trunkantį renginių maratoną, tiesiog be konkurencijos Lietuvoje tampa klasikinės gitaros metų įvykiu. Pagal veiksmo intensyvumą, įvykių prisodrintą tvarkaraštį, solidų akademinį foną (tarptautinis konkursas, seminarai, meistriskumo pamokos) ir dar solidesnę vakarinę koncertų programą, šiam festivaliui lengvabūdiška „kurortinio renginio“ etiketė akivaizdžiai nelimpa. Jį galima pavadinti klasiikinės gitaros forumu ar simpoziumu, pritraukiančiu tiek tikslingai orientuotus dalyvius (nuo mokinių, studentų iki mokytojų, atlikėjų ar net gitaros meistrų), tiek besimėgaujantiuosius klausytojus, suvokiančius, kad afišose įrašyti pasaulinio lygio muzikantų vardai yra dėmesio vertas pažadas. Būtent Baltijos gitarų festivalyje Lietuvoje jau lankėsi tokie atlikėjai kaip „Amadeus Duo“ (2009 m.), Los Andželo gitarų kvartetas (2015 m.), Roland’as Dyensas (2016 m.), Judicaëlis Perroy (2017 m.), „Eden-Stell Guitar Duo“

Grand Prix laimėtoja Bianca Szalaty ir Aniello Desiderio

(2017 m.) ir kiti. Jų sąrašą šiemet papildė dar trys išskirtiniai muzikantai, pristatę solines programas: ne tik įspūdinga virtuozine technika, bet ir fenomenalia garso išgavimo maniera stulbinęs italas Aniello Desiderio, vienas aktyviausių nūdienos čekų gitaristų Vladislavas Bláha bei ypatingu muzikalumu pasižyminti virtuozė iš Belgijos Raphaella Smits, visą programą atlikusi aštuoniastygė gitara.

Su šiais festivalio svečiais, kurie dar ir vedė atviras meistriskumo pamokas, kalbėjomės apie jų koncertus, vykusius Birštono kurhauze, taip pat ir bendresnėmis temomis.

Klasikinės gitaros repertuarą tradiciškai sudaro kūrinių, sukurti nuo Renesanso ir ankstyvojo baroko iki šiandienos kompozitorių, parašyti specialiai gitarai ar jai aranžuoti. Peržvelgus Birštone vykusių koncertų programas, visas šis platus spektras taip pat matyti. Kita vertus, susidaro įspūdis, kad Raphaella jaučia didesnę palankumą baroko muzikai, Vladislavui priimtinesnė XX a. kūryba, o Aniello nepasiriboja vienu laikotarpiu. Ar rinkdamiesi programą jaučiate simpatiją kažkuriam stiliui, epochai, o gal kompozitoriui?

Raphaella Smits: Buvo toks etapas, kai grojau labai daug XIX a. muzikos. Dabar rengiu visiškai naują baroko muzikos programą, nes jaučiu, kad tam atėjo itin tinkamas metas. Baroko muzika mane žavi tuo, kad ji labai subalansuota – joje ypatingai dera intelektualumas ir jausmingumas. Jei kalbėtume apie XIX a. kūrybą, tai ten kur kas daugiau dėmesio skiriama gitaros technikai, ji neretai iškeliama į pirmą planą. Taip pat koncerte atlikau Federico

Mompou „Suite Compostelana“, sukurta 1962 metais. Šio kompozitoriaus muzika itin spalvinga, o tai mane irgi labai traukia. Kaip ir dėmesys harmonijai, skirtingų balsų linijoms.

Aniello Desiderio: Aš atlikdamas XX a. muziką jaučiuosi bene komfortiškiausiai. Šiuolaikinių kompozitorių kūryba, kad ir tokie kūriniai kaip Angelo Gilardino „Ikonomas“ arba Leo Browerio „Rito de los Orichas“, dažnai suteikia daugiau laisvės interpretuojant išreikšti savo idėjas. Kita vertus, jau kurį laiką nesirūpinu, kokio laikotarpio muziką groju. Svarbiausia kiekvienam kūriniui atrasti savą atlikimo būdą, kad jis suskambėtų man, o tada ir klausytojui.

Vladislavas Bláha: Į koncertus noriu įtraukti tokius kūrinius, kurie dar nėra tapę įprasto mokyklinio ar

Vladislav Bláha

konkursinio repertuaro dalimi. Todėl ieškau įdomių naujos muzikos partitūrų. Išties didžiuojuosi, kad beveik 30 įvairių kompozitorių kūrinius parašė būtent man, dar daugiau yra kompozicijų, kurias atlikau

pirmą kartą. Natūralu, kad tai atspindi ir mano koncertų programose – koncertą Birštone pradėjau argentiniečio Jorge’o Morelo kompozicija „Recuerdos de un viaje“, kuri man dedikuota, kaip ir vėliau nuskambėjęs Nikitos Koškino „Usher Waltz“, laikomas žymiausiu šio rusų autoriaus kūriniu gitarai.

Koncertą užbaigėte dviem labai įdomiais čekų kompozitoriaus Štěpána Rako kūrinių – simfoniskų mostų „Elegija“ bei efektinga, siautulingo šokio charakterio „Hora“. Pastebėjau, kad ir kitų čekų kompozitorių kūrinius dažnai įtraukiate į koncertus. Ar laikote save čekų muzikos ambasadoriumi?

V. B.: Mano repertuare yra kūrinių iš viso pasaulio, bet esu čekas, todėl čekų muzikai savaime tenka šio toks prioritetas. Tačiau ne mažiau savais laikau ir kūrinius, kurie parašyti asmeniškai man, nepriklausomai nuo to, iš kur kilęs jų kūrėjas.

Prieš porą metų Baltijos gitarų festivalyje viešėjo ir įsimintinas koncertą surengė prancūzų gitaristas ir kompozitorius Roland’as Dyensas, kurio pasirodymas atrodė kaip nesišiminti improvizacija. O po Raphaellos koncerto pagalvojau, kad jos programa, priešingai, sudaryta itin kruopščiai ir apgalvojus, konceptualiai ir racionaliai. Koncerto ašis buvo žymioji Bacho Čakona iš Partitos smuikui solo Nr. 2, įrėmintą bachiška maniera grįsta Manuelio Maria Ponce’o siuita ir jau minėta impresionistinė daugiadale Mompou kompozicija. Negana to, abu šie kūriniai dar turi ir tiesioginių

sąsajų su legendiniu gitaros virtuozu Andreasu Segovia (Ponce artimai su juo bendravo, o Mompou būtent šią siuitą jam dedikavo), kurio mokyklai priskiriate ir save. Kita vertus, visų šių kūrinių interpretacija, kaip ir R. Dyenso atveju, pasižymėjo ta nenusakoma vidine improvizacija. Taigi, ką manote apie santykį tarp konceptualaus griežtumo ir improvizacijos laisvės?

R. S.: Esu įsitikinusi, kad gera programa yra kaip geras kūrinys. Man patinka turėti idėją, kuri kaip arka jungia koncerto pradžią su jo pabaiga. Todėl į kiekvieną kūrinių žiūriu ir kaip į savaime išbaigtą opusą, ir kaip į didesnės kompozicijos dalį. Bacho Čakona skambėtų kitaip, jei ja būtų pradėtas koncertas, bet Ponce’o bachiškos stilizacijos po Čakonos neskamba gerai, todėl jas sukeičiau vietomis. O vidinis improvizaciškumas, kaip jį įvardinote, atsiranda natūraliai. Kai įsigilinu į kūrinių tiek, kad pradedu jį jausti beveik kaip savo, tada, net jei groju absoliučiai vien tik kompozitoriaus užrašytas natas, jaučiuosi lyg jos būtų mano sukurtos. Improvizacija niekada nėra dirbtinė, ji atsiranda natūraliai.

Groja ne tik solo, bet ir su kitais muzikantais. Bendradarbiavimas scenoje turbūt atveria kitas galimybes. Kuo šios skirtingos koncertinės praktikos traukia?

A. D.: Kur kas smagiau keliauti aplink pasaulį ne vienam, o kartu su kitais. Todėl ir groti kartu yra malonumas. Solo koncertas yra kažkas visiškai priešingo, jis kaskart išsekinas, tačiau jo metu išgyvenu 10 ar 20 sekundžių tokio patyrimo, kokio jokiais kitokiais būdais nesugebu gauti įprastame gyvenime. Muzika man leidžia patirti tą jausmą, dėl kurio aš ir vėl noriu sugrįžti į sceną. Ne pinigai, varginančios kelionės, nuolatinis buvimas vienuroje yra priežastis groti arba ne, o būtent ta ypatinga kombinacija, kuri nulemia koncerto atmosferą: santykis tarp manęs, publikos, garso ir jo aido, kvėpavimo, emocijų...

Baltijos gitaros festivalis šiemet, kaip ir pernai, prasidėjo nuo tarptautinio gitaros konkurso, kuriame dalyvavo apie pusšimties jaunųjų gitaristų, susirinkusių ne tik iš aplinkinių šalių, bet ir iš Šveicarijos, Didžiosios Britanijos ar Japonijos. Dalyvavote konkurso žiuri veikloje (Vladislavas Bláha buvo žiuri pirmininkas), vedėte atviras meistriskumo

NUKELTA Į 5 PSL.

Didysis klasikinės muzikos kraustymasis

Apsilankius „IMZ Academy“ mokymuose Vienoje

JULIJUS GRICKEVIČIUS

Klasikinė muzika ir interneto amžius yra plačiai aptarta tema. Net ir stebintys operos ar klasikinės muzikos gyvenimą iš atokiau veikiausiai yra girdėję apie „Metropolitan“ operos transliacijas kine ar Berlyno filharmonijos skaitmeninę koncertų salę. Tai sėkmės istorijos, didieji pavyzdžiai, už kurių verda ne mažiau įdomus koncertinis gyvenimas internete – veikia dideli ir maži orkestrai, koncertų salės stato savo saleles interneto vandenynė. Ir visa tai gyvuoja šalia nacionalinio transliuotojo misijos, kuri dažnai atsiduria laiko uodegoje. Apie šią naują klasikos ekosistemą skaitmeniniame amžiuje buvo kalbama per tinklo „IMZ International Music+Media Center“ įsteigtos „IMZ Academy“ mokymus „Reimagining the Orchestra for The Digital Age“ Vienoje, Austrijoje.

Ši tema kaip niekad aktuali ir Vilniuje. Rudenį pradėtas Lietuvos nacionalinės filharmonijos projektas *nationalphilharmonic.tv* kas mėnesį papildo įrašų kolekciją ir planuoja tiesiogines transliacijas. Dėmesingi klausytojai netruko pastebėti ir nuotoliniu būdu valdomas kameras salėje, ir aukščiausios kokybės koncertus internete.

Į Vieną semtis patirties ir mokytis iš geriausių pavyzdžių atvykę viešųjų ryšių bei skaitmeninių projektų vadybininkai iš Budapešto festivalio, Briuselio filharmonijos, BBC, Škotijos BBC, Latvijos nacionalinio simfoninio, Nyderlandų jaunimo simfoninio, WDR orkestrų, Duisburgo, Oslo, Brno filharmonijų, Švedijos radijo simfoninio orkestro ir choro. Ypatinga tokioje kolegų aplinkoje pasidalinti patirtimi ir pajusti, kuo kvėpuoja kaimynai, toli pažengę žymūs kolektyvai, tokie kaip BBC orkestrai arba neseniai Vilniaus festivalyje viešėję Budapešto festivalio ir WDR orkestrai. Jų tikslą geriausiai apibūdina

Briuselio filharmonijos orkestro vadovo žodžiai: „Jeigu drastiškai neat-sinaujinsime – išnyksime. Inovacija padeda prasiveržti iš dinosaurų zoologijos sodo.“ Šiai minčiai antrino ir viename pirmųjų pristatymų išgirsta Leonardo Slatkino mintis: „Orkestro vaidmuo XXI amžiuje yra ne tik groti muziką, bet ir ugdyti ateities klausytojus.“ Galime sušukti: visa tai jau seniai žinome! Bet ar vien žinojimo užtenka?

Itin dideliu žinių ir patirties bagažu dalijosi akademijos lektoriai. Jos vadovas Peteris Maniura yra TV režisierius ir prodiuseris, „BBC Music“ skaitmeninės plėtos skyriaus vadovas. Tarp jo režisuotų projektų – Vakarų Europoje didžiulį populiarumą pelnęs realybės šou „Maestro“, jam priklauso vienas pastutinių interviu su dirigentu Georgu Solti ir dokumentinis filmas apie jį. Jam vadovaujant pradėjo veikti „BBC Arts Online“ portalas, jungiantis gausią ir įvairialypę skirtingų BBC kanalų produkciją. Krissas Russmanas – „Emmy“ nominuotas režisierius, daugelį metų bendradarbiavęs su BBC, Berlyno filharmonija, vėliau pasukęs dirigavimo ir kompozicijos link. Gyvaisiais pavyzdžiais tapo Londono simfoninio orkestro patirtis bei Geteborgo simfoninio orkestro (GSO) projektas „GSO Live“. Šių projektų atstovai abi akademijos dienas be atvangos diskutavo su mumis visais. Svarbiausi tapo klausimai: kaip jūs visa tai darote (o ne „kam viso to reikia?“)? Kiek kamerų veikia jūsų salėje? Kaip atlikėjai reaguoja į filmavimą? Kaip skaitote partitūrą transliacijos metu? Kiek laiko montuojate?

Berlyno filharmonijos, „Metropolitan“ operos transliacijos – mažiausiai klausimų keliantys pavyzdžiai. Įdomiau, kaip be milžiniško biudžeto ar milijoninio mecenatų indėlio įgyvendinti panašias idėjas. Londono simfoninis orkestras (LSO) tiesiogines transliacijas pradėjo prieš dvejus metus, jų

Peter Maniura

sąskaitoje jau aštuonios transliacijos. Joms išnaudojama „YouTube“ platforma: pastebėjusi populiarumą, pati pasiūlė išskirtines sąlygas. Po tiesioginės transliacijos įrašai montuojami ir maždaug po mėnesio atsiduria internete. Taip tokį koncertą peržiūri dar apie 5000 žiūrovų iš viso pasaulio – kompiuteryje, planšetėje ir maždaug pusė visų – mobiliajame telefone. Techninę bazę LSO teko kurti kartu su menų centro „Barbican“ komanda, iki subtilybių derinant salės savi-ninkų ir orkestro poreikių klausimus. Galiausiai projektas duoda naudos abiem pusėms.

Ką tuo metu veikia BBC? Pasibai-gus paskutinei sutarčiai tarp Britanijos nacionalinio transliuotojo ir LSO ji nebebuvo pratęsta, tad BBC LSO beveik nefilmuoja. Tačiau orkestras bendradarbiauja su ARTE, „Mezzo“, „Medici TV“. Beje, šie kanalai retransliuoja ir naujausias orkestro tiesiogines transliacijas.

Geteborgo simfoninio orkestro patirtis iliustruoja kiek kito-kią situaciją. „GSO Live“ veikia jau beveik šešerius metus, pirmieji eksperimentai su tiesioginėmis transliacijomis vyko prieš dešimt-etį. Švedų projektą galima pava-dinti reiškinio, nes jis atliko didžiulį vaidmenį tarptautinėje orkestro rin-kodaroje – dėl jo šis kolektyvas yra vienas žinomiausių Švedijos or-kestrų pasaulyje. Per metus trans-liuojami maždaug 25 koncertai

vėliau atsiduria „YouTube“, „Vi-meo“ ir pagrindinėje platformoje „GSO Live“, pasiekiamoje ir mobi-liąja programėle. Nemokamai pa-siekiami 30 dienų, vėliau jie perke-liami į „Premium“ versiją, kurioje neribotai galima naršyti už simbo-linį mokesť. Įrašais ir transliacijo-mis mielai dalijasi tarptautiniai por-talai „Bachtrack“, „Gramophone“, iš viso įrašus peržiūri apie 3 milijonus vartotojų per metus, 70 procentų – tarptautinė auditorija iš beveik 100 šalių, 80 procentų žiūrovų koncer-tais iš Geteborgo mėgaujasi mobi-liuosiuose įrenginiuose. Koncertus transliuoja ir Švedijos nacionalinė televizija. Tiesa, projektas pareika-lavo didelių investicijų – dėl koky-biško vaizdo teko kardinaliai atnau-jinti apšvietimo sistemą Geteborgo koncertų salėje, įrengti nuolatinę studiją. Laukia ir kamerų atnauji-nimas: transliacijai naudojama iki dešimties kamerų, visos valdomos nuotoliniu būdu. Ne mažesnis dar-bas – įtikinti orkestro muzikantus vieningai sutarti dėl apšvietimo, kad ir partijos būtų matomos, ir nu-filmuotas vaizdas džiugintų. Be to, dar reikia ir viską perklausyti, jeigu transliacijos metu kas nors suklydo.

„GSO Live“ yra šio orkestro rin-kodaros variklis. Atskirai reikėtų papasakoti apie šio orkestro eduka-cinius projektus, rėmėjus. Kone va-dovėlinis GSO bendradarbiavimas su automobilių gamintoju „Volvo“. Naujosios kartos automobilių garso

sistema gali atkurti Geteborgo kon-certų salės akustikos pojūtį.

Tai tik keli pavyzdžiai. Šalia dar būtina paminėti Paryžiaus, Bergeno filharmonijų transliacijas, Bavari-jos valstybinės operos tiesiogines transliacijas. Vienos valstybinė opera taip pat įrengusi nuotolinių kamerų sistemą, pusę iš maždaug 43 įrašų per metus išgraibsto tarptau-tiniai platintojai, ant pastato fasado pakabintame ekrane operas mielai žiūri ir bilietų negavę operos ger-bėjai. Kiekvienas šių projektų turi savo unikalų sprendimą: vieni in-vestuoja į platformas, mobiliąsias programėles, kiti išnaudoja tik nemo-kamas platformas. Kad ir kaip būtų, šiuos pavyzdžius būtina rodyti jau pirmakursiams būsimiems specialis-tams ir kurti jų pasaulėvaizdį kartu su šiomis skaitmeninėmis patirtimis.

Tiesa, nė vienas iš dalyvių ne-norėjo pasakyti, kad skaitmeninė terpė, transliacijos ar įrašai „You-Tube“ ketina sugriauti gyvo kon-certo klausymo patirtį. Tai lieka didžiausia ir publikos, ir orkestrų siekiamybė. Tačiau stebint dras-tišką auditorijos senėjimą, klasiki-nei muzikai konkuruojant su visa įmanoma pasiūla nuo popmuzikos iki šiuolaikinio šokio ar dramos spektaklių, nebelieka nieko kito, kaip belstis į internetą ir atsakyti į skaitmeninės eros užsakymą – čia ir dabar pateikti kokybišką patirtį, istorijas pasakojančias asmenybes, muzikos magiją. Kitais žodžiais tariant, kad atvestume klausytoją į koncertų salę, pirmiausia reikia ją internetu „nunešti“ pas būsimą vartotoją. Daugelis nagrinėtų pa-vyzdžių atsirado ne dėl gausaus finansavimo ar strateginio įstaigų apsisprendimo, ministerijų direk-tyvų ar panašiai. Projektus Londone ar Geteborge pradėjo savo srities entuziastai, kurie yra rimtai susi-rūpinę klasikinės muzikos audito-rijos plėtra ir stengiasi, kad nuos-tabi muzika pasiektų ne tik saujelę specialistų. Antraip išnyksime kaip dinosaurai.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

pamokas, taip pat nuolat dirbate su jaunais muzikantais savo šalyse. Kokiais patarimais dalinatės su savo mokiniais?

V. B.: Kai grojau Niujorko „Carnegie Hall“, akys užkliuvo už suve-nyrinių marškinėlių, ant kurių buvo užrašytas klausimas „Kaip pakliūti į Carnegie Hall?“, o kitoje jų pusėje atsakymas: „Dirbti, dirbti, dirbti...“. Turbūt kaip ir dauguma pedagogų manau, kad talentas, geras mokyto-jas, tinkama aplinka ir sąlygos yra svarbu, bet šalia viso to turi būti labai daug darbo. Taip pat reikia ir

aistros savo instrumentui, muzi-kai. Kaip mokytojas, žinoma, pa-dedu išmokti kūrinius, dalinuosi savo praktika ir mokau technikos, bet taip pat kreipiu dėmesį ir į psi-chiką, kaip ji veikia mus kaip atlikė-jus, darbą su savimi. Toks elemen-tarus dalykas kaip scenos baimė yra susijęs ne tiek su atlikėjo techniniu pasirengimu, kiek su jo psichika, ir čia, kiek galiu, taip pat dalinuosi pa-tarimais ir patirtimi.

Raphaella, per pastaruosius kelerius metus Baltijos gitarų festivalyje esate vienintelė gitaros atlikėja moteris, su-rengusi čia savo koncertą. Jūsų

biografijoje taip pat minimas faktas, kad 1986 m. tapote pirmąja moterimi, laimėjusia pirmąjį Francisco Tárrega kon-kursą Ispanijoje. Tiesą sakant, bent jau Lietuvoje koncertuo-jančių profesionalių gitarisčių išties reta, nors konkursuose mergaičių dalyvauja nė kiek ne mažiau nei berniukų ir jos pasirodo tikrai ne prasčiau. Kaip vienas įrodymų galėtų būti ir šių metų konkurso „Grand Prix“ laimėtoja Bianka Szalaty iš Lenkijos. Taigi, kur dingsta visos tos gitara grojan-čios mergaitės? Ar jaučiate šią tendenciją?

R. S.: Aš vis dar jaučiuosi esanti mažumoje, bet matydama studi-juojančius klasikinę gitarą galiu patvirtinti, kad merginų ir vaikinių yra maždaug po lygiai. Ir groja jos taip pat gerai. Bet į profesionalią sceną moterims išties prasimušti sudėtingiau. Tai faktas. Galbūt dėl buitinių priežasčių, kai sukūrusi šeimą moteris nebeatranda sąlygų išlaikyti tą patį profesinį lygį. O gal-būt tokias tendencijas lemia ir tai, kad dauguma festivalių organizato-rių ar vadybininkų yra vyrai, ir jie patys to nepastebėdami labiau pa-sitiki vyrais? Kita vertus, nesu lin-kusi to sureikšminti. Esu scenoje jau daugiau nei 40 metų ir vis dar

aktyviai koncertuoju, įrašinėju al-bumus. Bet yra tokių renginių, kur moteriai pakliūti praktiškai beveik neįmanoma, nesvarbu, kaip gerai ji groja. Tai apmaudu. Tada šalia atsiranda festivaliai, kurie skirti moterims, nors man jie neatrodo tinkamas sprendimas. Nes tai lyg patvirtinimas, kad moterims rei-kia specialių sąlygų. Ar ateityje tai pasikeis, labai priklauso nuo mūsų pačių, mūsų pasirinkimų. Aš matau, kad situacija keičiasi.

Ačiū už pokalbį.

EGLĖ GUDŽINSKAITĖ

Impulsas, tampantis pulsu

Septintasis „Kūrybinis impulsas“ Operos ir baleto teatre

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Jau septintą kartą Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre surengtas choreografinių projektų koncertas „Kūrybinis impulsas“ – viena iš iniciatyvų, garantuojančių normalią šokio kultūros būtį ir raidą, užtikrinančių, kad daugiau mažiau tolygiai vystytųsi visi ją sudarantys komponentai.

LNOBT baleto trupės meno vadovo Krzysztofo Pastoro sumanymas jau davė apčiuopiamų vaisių: „Kūrybinio impulso“ erdvėje subrendusi Martyno Rimeikio choreografinė kūryba Mindaugo Urbaičio „Procesą“ (premjera 2017 12 01) leidžia suvokti kaip ryškiausią ne tik šio teatrinio sezono, bet kur kas ilgesnio Lietuvos šokio kultūros laikotarpio gairę.

Septyni „Impulsai“ jau gali būti vertinami kaip septyni Lietuvos choreografijos tapatybės kūrimo metai, per kuriuos impulsas tapo pakankamai ritmingu pulsu, ugdančiu šio projekto dalyvių pasitikėjimą ir ambicijas, skatinančiu reaguoti ir į praeities, ir į dabarties iššūkius, pasijauti lygiaverčiais šiuolaikinio kultūros diskurso dalyviais.

Septintajame „Kūrybiniame impulse“ pristatytos aštuonios kompozicijos skiriasi idėjomis, muzikiniais ir vaizdiniais pavidalais, trukme, choreografinė stilistika. Jos atspindi dabarties įvairovę – su jos tikrumu ir tuštybe, turiniu ir fasadu, istorinės ir kultūrinės atminties rezonansais, akivaizdžiomis tapatybės transformacijomis.

Daugeliui šiuolaikinės Lietuvos kultūros kūrėjų savo idėjoms įvardinti akivaizdžiai nebepakanka lietuvių kalbos – tai būdinga ir dabartiniam Lietuvos verslui, naiviai besitikinčiam, kad angliškas pavadinimas pagelbės greitai susigrąžinti investicijas ir užtikrins pelną. Prekybos centre „Panorama“ žaižaruoja salonas „Flower Couture by Mantas Petruškevičius“, o choreografė Kristina Tarasevičiūtė bent jau klausia: „Love is just a xoxo?“ Kokį papildomą prasmį sluoksnį šis pavadinimas suteikia kūriniui, lydimam vaizdo projekcijos, primenančios vėlyvą vakarą rodomą reklaminį siužetą? Skambant Ishome „Ken Tavr“ įrašui šokančio dueto choreografiją užgožia artimi projekcijos planai (jos autorė – Emilija Petkūnaitė), rodantys iš anksto nufilmuotų šokėjų Kristinos Gudžiūnaitės ir Igno Armalio veidus ir kūnus. Kostiumų dailininkė Liuka Songailaitė paryškino ir net pakeitė atlikėjų įvaizdį, tačiau konceptuali distancija tarp šio kūrinio savitumo ir blizgiosios kultūros nebuvo išartikuluota, o choreografės klausimas taip ir liko retorinis.

LNOBT jau keletą metų dirbanti armėnų kilmės baleto solistė

Gohar Mkrtchyan sukūrė nepretenzingą kompoziciją „Blossom of her soul“, kurią šoko Urtė Bareišytė, Vilija Montrimaitė, Haruka Ohno, Marta Rueda, Margarida Triqueiros. Skaidrių moteriškų jausmų sklaidą „Impulse“ debiutuojanti choreografė perteikė sklandžiais, aptakiais judesiais, pasitelkusi Belgijoje kuriančios grupės „Arax“ muziką, kurioje skamba armėniškų melodijų motyvai. Etnografinių niuansų epizodui suteikė ir kostiumų dailininkė Ugnė Tamuliūnaitė, o vaizdo projekcijos autorius Luisas Velesco pasirūpino pavadinimą iliustruojančiais žiedų ir granato vaisių vaizdiniais.

Jau kelintą kartą „Impulse“ pristatanti choreografė Daria Olefrenko sukūrė dviejų dalių choreografinę novelę „Wait for me and I'll come back“, savaip primenančią Salomėjos Nėries eilėraščių „Grišiu“. Tai naratyvinis kūrinys, jame šokis yra pagalbinė priemonė papasakoti istorijai ir perteikti jos veikėjų būsenoms, susijusioms su karo akivaizdoje patiriamais išgyvenimais ir neaktimis. Sudomino abstrakčioji šio kūrinio choreografijos dalis, daugiau klausimų kėlė karo situacijas ar veiksmus (pavyzdžiui, šaudymą) iliustruojantys judesiai ar režisūriniai sprendimai (butaforinė žvakė, sunkiai įžiūrima *memorabilia*, kurią mirštantis kareivis įspraudžia į rankas savo bičiuliui, žuvusiojo šmėklos su baltu apsiaustu pasirodymas) – tokia stilistika priminė XX a. paskutinių dešimtmečių choreografiją. Tačiau šis kūrinys tiek muzikiniu (jis sukurtas pagal Frédéricio Chopino preliudus op. 28 Nr. 15 ir Nr. 4), tiek vaizdiniu (kostiumų dailininkė Viktorija Zaiats) požiūriu pasirodė nuoširdus ir daugeliui žiūrovų patiko, juo labiau kad ir artistai Ernestas Barčaitis, Aistis Kavaliauskas ir Olesia Šaitanova įsijautę išgyveno minorinį pasakojimą.

Praėjusių „Impulsų“ prisiminimai skatino laukti naujausio Vaidos Šniurevičiūtės darbo – šį kartą tai buvo „NEjuoda“ pagal Jóhanno Jóhannssono muziką. Vaizdinis epizodo sprendimas išryškino abstrakčias choreografės intencijas, šokėjus paversdamas geometrinės projekcijos fone judančiais juodais

Scena iš šokio kompozicijos „NEjuoda“

M. ALEKSO NUOTRAUKOS

siluetais. Pirmoji kūrinio dalis daugiau priminė ekrane projektuojamų dinamiškai besikeičiančių elementų choreografiją (projekcijos autorius Domas Verikas), į kurią integruoti šokėjai atrodė kaip tapatybę praradę ženklai. Foniniam vaizdui nuslopus, išryškėjo Antano Gudyno aprenkti šokėjai Mel Bombardo, Voicechas Žuromskas, Marija Kastorina, Jonas Laucius, Marta Navarro ir Julija Stankevičiūtė, formuojantys perdėm aktyvų įvairiausių choreografinių formų reginį, kurio suvokimą dar labiau apsunkino vyrų plačelnės ir merginų vertikaliomis juostomis sukarpyti sijonai. Daugiau plastinio aiškumo atsirado trečiojoje dalyje, tačiau čia vėl buvo naudojama dekoratyvi kaleidoskopinė projekcija, savo virsmis konkuruojanti su choreografiniais sprendimais.

Choreografės Viktorijos Bobinaitės „Penkios atminties kryptys“ pagal kompozitorės Monikos Sokaitės muziką pristatė ne tik kūrinį, bet ir savotišką emocinių šokėjų išpažinčių tyrimą, kuris neturėjo tokių principais sukurtiems kūriniams būdingo egzistencinio nerimo. Imanto Boiko vaizdo projekcijoje matomos joms artimoje aplinkoje – LNOBT fojė – nufilmuotos šokėjos Mel Bombardo, Vilija Montrimaitė, Marta Navarro, Julija Stankevičiūtė ir Julija Šumacherytė, apsvilkusios kasdieniais drabužiais, neturi galimybės žodžiais išsakyti joms rūpimų dalykų, tai paliekama judesiu, kuris, projekcijai užtemus, lieka svarbiausia dialogo su žiūrovais

Ignas Armalis ir Kristina Gudžiūnaitė šokio kompozicijoje „Love is just a xoxo“

priemone. Racionalios, grafiškos sinchroniškai atliekamų judesių grupės, kurias padeda išryškinti lakoniški, šokėjų figūras išryškinantys Jolandos Imbrasienės kostiumai, derinamos su asmeniškais, smulkiais, automatiškais gestais, tačiau lieka neaiški šių skirtingos prigimties plastinių elementų proporcijų koncepcija, kaitos motyvai ir argumentacija, pradeda vyrauti improvizacinis pradai, kuris grasina suatrikdyti choreografinį sumanymą, pažeidžia kūrinio vientisumą.

Choreografė Živilė Baikštytė šiam „Impulsui“ sukūrė neilgą epizodą „Leliumoi“ pagal Kristinos Juškevičiūtės aranžuotą Spanxti „Leliumoi“ muziką. Choreografienei koncepcijai taip pat prisireikė vaizdo projekcijų – jas, remdamasis animuotais archajiniais baltiškais elementais, sukūrė Imantas Boiko. Kompoziciją įsijautusi į muziką, išraiškingai atliko M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokinė Barbora Gudavičiūtė, Jolandos Imbrasienės apvilktą paprastą kelius siekiančia suknele plačiomis rankovėmis. Apšuptos griežtų, šimtmečius gludintų vizualinių motyvų, pavirtusių simboliniais ženklais (projektuojama ir scenos gilumoje, ir ant permatomos uždangos priekyje), tirštais jausmais persmelktos judesių formos atrodė pernelyg gaivališkos, ekspresyvos – o gal kaip tik ši įtampa ir sukūrė pastebimai gyvą „Leliumoi“ ir žiūrovų kontaktą.

Vizualinių menų kūrėja Greta Bernotaitė savo choreografiniam debiutui pasirinko rytietiškais motyvais paryškintą kompoziciją, sukurtą pagal garso instaliaciją, garso ir muzikinių performansų kūrėjo Reeso Archibaldo muziką, pavadintą „Awakening“. Rafinuotoje šio epizodo vaizdų sistemoje svarbią vietą užėmė ryškiaspalviai stilizuotų rytietišų siluetai kostiumai, juos papildantys galvos apdangalai-perukai (pastaruosius sukūrė pati choreografė, kuri šoko kartu su baleto artistais Charlotte Lejeune, Mantu Daraškevičiumi, Marta Rueda). Atsargiuose, kovos menų pozas primenančiuose judesiuose buvo telkiama rafinuota meditatyvi energija, kurią kartais atsverdavo

dinamiški sinchroniški šokėjų šuoliai. Savo prasmėmis talpus pavadinimas epizodui nesuteikė konceptualaus karkaso, pavertė formalium performanso eksperimentu, kurio įtaigą nulėmė ne tiek choreografiniai, kiek režisūriniai elementai (efektingas šokėjos – pačios choreografės – kilimas aukštyn prisitvirtinus prie iš viršaus nuleisto lyno).

Vakarietiškos, krikščioniškos civilizacijos ženklai dominavo kompozicijoje „Adomo sukūrimas“ (idėjos autorė, režisierė ir scenografė – Jelena Lebedeva). Jau ne pirmą kartą ji remiasi vizualiniais Renesanso epochos motyvais, o judesius įgarsina pasitelkdama Giedriaus Puskunigio muziką. Pradžios knygoje aprašytas Adomo – žmogaus – sukūrimas tirštai iliustruojamas pačiais įvairiausiais Michelangelo kūriniais ir pačiomis skirtingiausiomis – grafinėmis, fotografinėmis – jų vizualinėmis formomis (projekcijų autorius – Imantas Boiko). Tai ir pats masiškiausias šio „Impulso“ kūrinys, jame pasirodė net tryliką šokėjų: Olga Konošenko, Olesia Šaitanova, Haruka Ohno, Urtė Bareišytė, Eimantė Šeškutė, Igoris Zaripovas, Jonas Laucius, Romas Ceizaris, Viktoras Coffy, Ignas Armalis, Gediminas Švendravičius, Marius Miliauskas. Režisūrinės schemas (personažų išdėliojimą ant scenografinių pakylų, šviesa išryškinamas skulptūriškas kompozicijas) gaivino choreografė Edita Stundytė, atskleisdama ir šokėjų techninius privalumus. Pasitelkus kostiumus (juos sukūrė Lebedeva ir Imbrasienė) sukurtas rafinuotas, estetizuotas reginys, kurio paveikumui vis dėlto trukdė vienas kitą dengiantys vaizdiniai, nelengvai iššifruojama jų dramaturgija.

Tebeformuojantiems savo, kaip choreografo, tapatybę kūrėjams, taip pat ir šioje srityje debiutuojantiems šokio menininkams nelengva nustebinti tuos, kurie kelis dešimtmečius kaupė vizualinių šokio įspūdžių archyvą. Bet choreografijos, kaip savarankiškos kūrybos formos, tvarumo užtikrinimas – pati svarbiausia „Kūrybinio impulso“ vertybė, kurios nepaneigs netolygi meninė ir išliekamoji atskirų kūrinių vertė. O ir netolygumas – sąlygiškas dalykas, labiau susijęs su dabartinės kultūros formų ir prasmų įvairove, jos refleksijos specifika. Tai dabarties kūryba, visų pirma adresuota amžininkams, tos pačios kartos žiūrovams, kurie geriausiai gali suvokti atvirus ir pusiau slaptus kūrėjų tikslus. Reikėtų tik neprarasti savikritiškumo ir nepaisant artimiausios aplinkos entuziazmo nuolat tikrinti savo idėjų prasmę svorį ir joms įgyvendinti pasirenkamų meninių priemonių adekvatumą.

Ištrinti save, ištrinti pasaulį

Nacionalinis dramos teatras pristato jaunuosius – „Laimės respublikoje“

ALMA BRAŠKYTĖ

Paskutinės dienas prieš rekonstrukciją skaičiuojančioje Nacionalinio teatro Mažojeje salėje, nepaisant karščio ir iš Didžiosios salės sklinančio triukšmo, birželį pasirodė dvi jaunųjų režisierių premjeros (dar vienos jaunųjų kūrėjų programos dalyvės Giedrės Kriaučionytės spektaklio vaikams premjera įvyko Studijoje gegužės pabaigoje). Gerorgo Büchnerio pjesę „Voicekas“, pradėtą rašyti prieš beveik du šimtus metų (tada taip ir nebaigtą), šiandienos scenai pritaikė neseną vokiečių piloto tragediją į ją įtraukęs Laurynas Adomaitis, o režisavo Antanas Obcarskas, prie kurio besiformuojančio režisūrinio stiliaus bruožų drąsiai galima minėti gebėjimą užčiuopti tragiškas žmoniškųjų dialogų briaunas.

Kitas Jaunųjų kūrėjų programos režisierius Mantas Jančiauskas šioje scenoje jau antrą kartą: rudenį pasirodė jo režisuotas „Dreamland“ – dokumentinio teatro spektaklis, kurio dėmesio lauke – Lietuvoje gyvenantys pabėgėliai. Dabar pasirinkta Martino Crimpo, šiuolaikinio britų dramaturgo, pjesė „Laimės respublikoje“ (2012), ją vertė Marius Burokas. Crimpas Lietuvoje jau turi šiokią tokią sceninę istoriją: 2005 m. lig šiol garsiausią, daugiausiai verčiamą ir statomą jo pjesę „Attempts on Her Life“ pavadinimu „Pasikėsinimai“ režisavo Cezaris Graužinis, o vos prieš porą mėnesių „Pasikėsinimus į jos gyvenimą“ su jaunais aktoriais, savo mokiniais OKT / Vilniaus miesto teatre pastatė Oskaras Koršunovas. Bazinį pjesės modelį griauantis „Pasikėsinimų“ tekstas, kuriame nėra nė vieno veikėjo, o tik srautas prieštarinių replikų, sulaukė visiškai skirtingų dviejų tos pačios kartos režisierių interpretacijų. Graužinį patraukė tokios atviros struktūros tekste glūdinčios vaizduotės teatro kūrimo galimybės. O Koršunovo spektaklis koncentruojasi į dabarties visuomenėje veikiančių jėgų (kitas klausimas: kas jos?) brutalumą braunantis į intymiausių ir neliečiamiausių sritį – asmens tapatybės formavimąsi. To brovimosi agresyvumas ir infantilumas lėmė atitinkamus spektaklio formos sprendimus ir tonaciją.

Manto Jančiausko polinkis (ar apsisprendimas) neartikuluoti destruktijos ir agresijos pavidalų sceninėmis priemonėmis, paliekant žiūrovui sugaudyti ir interpretuoti atitinkamus momentus spektaklio tekste, išryškėjo jau „Dreamlande“. Kai scenoje veikia patys pasakojamų istorijų herojai, tam tikro vizualinio ir emocinio komforto sukūrimas liudija režisieriaus atodairą

nelengvas patirtis išgyvenusių spektaklio veikėjų atžvilgiu. Tačiau visiškas vizualinis komfortas nuo pirmos iki paskutinės spektaklio minutės karaliauja ir „Laimės respublikoje“. Visos trys scenovaizdžio transformacijos (scenografė Goda Palekaitė), atitinkančios trijų pjesės dalių lokacijas (realistinę vidurinės klasės šeimos svetainę per Kalėdas, sąlygišką idealaus ar vaizduotės pasaulio erdvę ir „koncertinę“ *laimės respublikos* sceną) ir visi juose veikiantys personažai (jų veidai, gestai, šukuosenos, grimas ir kostiumai, kurių dailininkė Dovilė Gudačiauskaitė) transliuoja absoliutų vizualinio prado triumfą. Kad ir kas vyktų šitų žmonių namuose, su šitais žmonėmis ir tarp jų, vizualinei tvarkai ir išorės harmonijai pakenkti neįmanoma. Vieną gražų vaizdą keičia kitas gražus vaizdas, vietoj grakščių pirmos dalies kalėdinių balerinių galinės sienos ekrane randasi skaitmeninės tikių besimainančių spalvų fiestos antrojoje (vaizdo projekcijų autorė Aneta Bublytė). Jaukiai apšviestą kalėdinį pirmos dalies stalą keičia ne mažiau jaukiai apšviesta sąlygiška antros dalies erdvė ir galiausiai – varjetė sceną primenanti *laimės respublika*. Visa, kas vyksta, vyksta po šiuo vizualiniu kiautu, niekada jo nepažeidžia ir nesudarko.

Iš esmės monolitiška ir nesugriauinama Manto Jančiausko interpretacijoje ir prie kalėdinio stalo susirinkusi trijų kartų šeima – vidutinio amžiaus tėvai Sandra ir Tomis (Jolanta Dapkūnaitė ir Rytis Salažius), jų paauglystę baigiančios išaugti dukros Heizelė (Žygimantė Jakštaitė) ir kūdikio besilaukianti Debė (Adelė Šuminskaitė) bei guvūs seneliai Peg ir Teris (Aldona Janušauskaitė ir Gediminas Girdivainis). Nors kalėdinį kepsnio pjaustymą lydi apsisvaizdymas piktais žvilgsniais ir įžeidžiančiomis replikomis, šitos kompanijos *status quo* yra akivaizdžiai nesuardomas. Įžeidimai, pykčio ir nuoskaudos protrūkiai, kaip matyti iš šeimos narių reakcijų, neperžengia kasdienybės bei to, kas leistina ir priimtina, ribų. Po kiekvienos kandžios replikos ar apmaudo pliūpsnio seka gestas ar frazė, patvirtinanti, kad neįvyko nieko ribą peržengiančio ir tradicinis šeimos modelis rieda toliau, sėkmingai balansuodamas ir net negrasindamas subyrėti. Net ir tada, kai iš žiūrovams skirto įėjimo pasirodo dėdė Bobas (Darius Gumauskas) ir sukėlęs trumpą sumaištį (džiaugsmingą mergaičių pagyvėjimą, o likusiųjų nerimą) ima vieną po kito žerti akibrokštus, po kurių turėtų būti tiesiog išspirtas lauk. Nieko panašaus neįvyksta: kad ir kokius pasibaurėjimo sersers šeima žodžius (prisidengdamas

savo draugės Madlenos – netrukus pasirodysiančios Rasos Samuolytės – prašymu) dėdė Bobas sakytų, šeimynos pakantumas beveik neišsenkantis.

Pjesėje dėdė Bobas yra savotiškas tarpininkas tarp dviejų pasaulių: tradiciniu vidurinės klasės šeimos modeliu besiremiančio ir naujojo besiformuojančio – tos būsimosios *laimės respublikos*, kurios idealas

antrojoje Crimpas taiko principą, sugalvotą „Pasikėsinimams“. Neaišku, kam priklauso replikos, tačiau veikėjų apibūdinimas nusakant amžių ir lytį sufleruoja, kad čia veikia ta pati pirmos dalies šeima, tik šį kartą ne kaip konkretūs skirtingi individai, o kaip darniai veikianti sąlyginių (arba statistinių) individų grupė. Antros dalies vieta ir laikas sąlygiški, o vienodais kūno spalvos

projektas yra ta pati šiuolaikinės visuomenės ideologija, tik atvesta iki kraštutinumo. Režisūriškai šią sąsają žymi lietus, pasipylęs pirmos dalies pabaigoje ant kalėdinio šeimos stalo, kai Madlena su dėde Bobu pareiškia iškeliaujantys į naują gyvenimą, o Madlena dėsto savąją *nesigilino* ir *stiklo skaidrumo, plonumo ir aštrumo* gyvenimo ideologiją. Tas lietus kaupiasi scenos

D. MATVEJEVO NUOTR.

Scena iš spektaklio „Laimės respublikoje“

plevena ore ir kurios struktūrą ir konstituciją bando artikuliuoti netrukus pasirodanti Bobo draugė Madlena. Tradicinį šeimos modelį (kurio išvirkščiąją pusę – begalinį nuovargį ir pasibodėjimą vienas kitu, apmaudą, gobšumą, pavydą ir neapykantą, saviapgaulę ir purvą – jie patys ką tik išklojo ant kalėdinio stalo) dėdė Bobas pasmerkia su didžiausiu užsidegimu ir išmone. Ant jos griuvusių turėtų pradėti kilti naujasis gyvenimas – Madlenos skelbiamoji *laimės respublika*. Gyvenimas toje naujojoje respublikoje būsiantis *skaidrus ir kietas kaip stiklas, aiškus ir aštrus*, juo bus galima įsipjauti iki kaulo. Jame nebus sentimentų ir senų žmonių, regis, nebus ir vaikų, o pagrindinis principas bus *nesigilinimas, atsisakymas gilintis* į bet ką. (Beje, Madlena jau dabar kuria panašiai grįstą santykį su Bobu – vietoje meilės ar ilgalaikio įsipareigojimo ji metodiškai rūpinasi erotinės traukos palaikymu.) Vis dėlto svarbiausia, kad Madlenos skelbiamoji naujojo gyvenimo konstitucija tik iš pirmo žvilgsnio atrodo svetima ir nieko bendro neturinti su ta ideologija, kuria iš tiesų minta Sandros ir Tomio šeima. Tai paaiškėja antroje pjesės dalyje.

Pirma pjesės dalis yra tradicinės struktūros (nurodyti veikėjai ir kiekvieno jų replikos), tačiau

kombinezonais vilkintys veikėjai pakaitomis išsakomais lozungais išskleidžia penkis idealus, kuriais populiariosios psichologijos, žiniasklaidos atstovų ir įvairių gyvenimo koučerių dėka yra sėkmingai užterštos šiandieninės visuomenės smegenys. Tai *laisvė pačiam rašyti savo gyvenimo scenarijų, laisvė išskėsti kojas, laisvė patirti siaubingas traumas, laisvė visko atsikratyti ir judėti toliau* bei *laisvė atrodyti puikiai ir gyventi amžinai*. Visi šie idealai yra lengvai atpažįstami ir be papildomo paaiškinimo, gal tik *laisvė išskėsti kojas* reiktų pakomentuoti, nes čia turima galvoje ne tik sena gera seksualinė laisvė, bet ir savanoriškas atsidavimas valstybės institucijų valiai, bet kokio privatumo atsisakymas, požiūris į žmogų kaip į vaistais manipuliutiną būtybę, kurios funkciniai sutrikimai turi būti nedelsiant pataisomi medikamentais, o grožio trūkumai – maistu, sportu ir implantais. Mantas Jančiauskas aprenigia visus jaunesniuosius šeimos narius kūno spalvos kombinezonais (tik vyresnieji dėvi kažką primenančio poilsio namų aprangą) ir išleidžia į jaukiai apšviestą sceną – sąlygišką idealią erdvę, tinkamą minėtiems lozungams išsakyti. Čia tampa akivaizdu, kad arti pamišimo ir manijos ribos esantis Madlenos *laimės respublikos*

centre ir suteka į baseinėlį, kuriame vėliau pliuskenasi antros dalies su-niveluoti sąlygiškieji veikėjai.

Tas pats vanduo baseinėlyje lieka ir trečioje pjesės dalyje, kurioje Bobas ir Madlena jau tik dviese, jau atvykę į savąją *laimės respubliką*. Nepaisant atvykimo, jie patys nepasikeitę: Madlena užsiėmusi aktyviu vadovavimu, o Bobas vis labiau grimzta į desperaciją. Režisierius atsisakė pjesėje minimų pro langą matomų peizažų, Bobo ir Madlenos *laimės respublika* yra varjetė scena su raudono projektoriaus šviesa gilumoje, vietoj jos grindų – tas pats visus tris scenovaizdžius jungiantis baseinėlis. *Padėk man, meldžia Bobas*, suvokdamas, kad patys kurdami savo gyvenimo scenarijus, *žymėdami ir trindami* savo traumas, savo istorijas, atsisakydami privatumo ir intymumo, atmesdami viską, kas netiko *kietam ir skaidriam kaip stiklas* naujajam gyvenimui, jie *ištrynė* ir patį pasaulį, patį gyvenimą. Jis bando bučiuoti Madleną, įsiskverbtį giliau nei leidžia *aiškaus ir kieto* naujojo gyvenimo principai, ji stengiasi jį atstumti. Tada jis krenta visu ūgiu, paskui jį krenta Madlena, jie susikimba beviltiškoje to baseinėlio seklumoje ir lieka gulėti visiškai bejėgiai, kol užgęsta sceninio projektoriaus šviesa.

Šv. Kazimiero šlovės atspindžiai Italijos mene

ATKELTA IŠ 1 PSL.

ostensorijus ir juos lenkia dydžiu ir prabanga. Sidabrinėmis lelijų šakomis ir kaspinais apipinta šv. Kazimiero relikvijos kapsulė iškelta ant angelų figūromis remiamo pjedestalo ir vainikuota kunigaikščio mitra su brangaus turinio kilmę liudijančių įrašų. Viešam demonstravimui skirtą ištaigingą relikvijorių florentietis meistras sukūrė 1687–1688 m. Toskanos valdovo kunigaikščio Kozmo III Medičio užsakyimu. Kunigaikštis, pasinaudodamas savo galia ir Vilniaus vyskupo Mikalojaus Stepono Paco prielankumu, tarpininkaujant jėzuitams, po ketverius metus trukusio susirašinėjimo trokštamą relikviją iš Vilniaus gavo 1679 metais. Gdansko meistrų padarytoje, dramblio kaulu inkrustuotoje gintarinėje dėžėje į Italiją išsiųstą šventojo šlaunikaulį lydėjo ir relikvijos autentiškumą liudijantis, vyskupo M.K. Paco pasirašytas dokumentas, iki mūsų dienų išsaugotas Šv. Lauryno bazilikos archyve. Dokumentą taip pat galima išvysti parodoje. Greta jo eksponuojamas ir mažutis, tačiau reto grožio, auksu, deimantais ir emaliu išdabintas kristolinis šv. Marijos Magdalenos de Pazzi relikvijorius, kurį Kozmas III Medičis kaip dėkingumo ženklą išsiuntė Vilniaus vyskupui. Po M. K. Paco mirties įstabus Florencijos auksakalių Giovanni Comparini ir Giuseppe Vani dirbinyms pateko į Vilniaus katedros lobyną ir čia išsaugotas.

Meistrų išmone ir fantazija neprilygstami florentietiški kūriniai visgi nėra vieninteliai auksakalystės meno pavyzdžiai ekspozicijoje, tad žinovams yra puiki proga palyginti juos su mūsų regiono auksakalyste. Žvalgantys po parodą vertėtų atkreipti dėmesį į gretimoje vitrinoje demonstruojamą, specialiai parodai iš Lietuvos nacionalinio muziejaus saugyklų iškeltą, 1614 m. sukurtą

A. BALTENO NUOTR.

renesansinę Kauno pranciškonų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto) bažnyčios monstranciją. Tai taip pat efektingas, nors visai kitos, germaniškos kultūros kraštų įtaką patyrusios kultūrinės ir meninės tradicijos kūrinys – jo kompozicijoje ir puošyboje sumišę gotikos ir renesanso bruožai, o architektūrinės sąrangos viršūnėje įkomponuota prieš dešimtmetį, 1604 metais, kanonizuoto šv. Kazimiero figūrėlė. Aukščiausio lygio Vidurio Europos XVI–XVIII a. auksakalystės mokyklų, tarp jų ir Vilniaus auksakalystės mokyklos, liturginius indus bei reikmenis galima pamatyti visai šalia parodos – nuolatinėje Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicijoje.

Be auksakalystės, parodos lankytojai turi retą galimybę pamatyti Lietuvos globėjo šv. Kazimiero atvaizdus, nutapytus geriausių Pietų Italijos baroko tapytojų. Kaip parodos kataloge teigia kuratorė, šventojo

kanonizacijos bylai XVI a. pr. duomenis rinkęs popiežiaus legatas tulinius vyskupas Zacharia Ferreri, taip pat ir vėlesni XVII a. pr. italų autoriai daug nuveikė savo krašte garsindami karaliačio Kazimiero, idealaus krikščionio valdovo, gyvenimą ir dorybes, populiarindami jo kultą. Manoma, kad Pietų Italijoje pamaldumui suklestėti lemiamos reikšmės turėjo Neapolio karalystę valdžiusių Habsburgų dinastiniai ryšiai su Lenkijos ir Lietuvos valdovais Vazomis bei noras pasipuikuoti dangiškąja Elzbietos Habsburgaitės sūnaus šlove. Ir štai – 1636 m. su didžiausiomis iškilėmis šv. Kazimieras buvo paskelbtas Palermo miesto globėju. Ta proga čia sukurta daug šventojo gyvenimą ir stebuklus vaizduojančių kūrinių, tarp jų – garsaus Sicilijos tapytojo Pietro Novelli paveikslas „Šv. Kazimiero karūnavimas“, visa savo dybde dabar eksponuojamas parodoje. Trimetrinis altoriui skirtas kūrinys

pakeri barokinės kompozicijos paveikumu, figūrų piešinio ir judesių laisvumu, šviesos ir spalvų efektais, skaidria ir vibruojančia tapybos maniera. Tenka pripažinti, kad tokio meistriškumo barokinė tapyba – gaivaus oro gūsis blausioje, istorijos kataklizmų nuniokotoje Lietuvos meno padangėje (parodoje eksponuojamas nežinomo XVII a. autoriaus Vilniuje nutapytas, vėliau ne kartą pertapytas „Šv. Kazimieras tarp angelų“ konkurencijos, deja, neatlaiko).

Antrasis, iš Čefalu atvežtas paveikslas kur kas mažesnis, tačiau meno kokybės požiūriu ne mažiau efektingas. Iš pradžių jis nustebina šventojo įvaizdžiu – tai karūna vainikuoto, skeptrą laikančio, savimi pasitikinčio stambių bruožų veido valdovo portretas. Kad tai šv. Kazimieras, tvirtina įrašas fone. Vėliau dėmesį patraukia meistriškai, su įgudimu perteiktas į žiūrovą nukreiptas portretuojamojo žvilgsnis.

Mums neįprastas Kazimiero atvaizdo tipas veikiausiai aiškintinas antikos laikus siekiančia europietiška tradicija portretuojamąjį vaizduoti kaip mitų herojų, Biblijos veikėją ar šventąjį, tad iš Čefalu paveikslo į mus žvelgia nežinomas Pietų Italijos valdovas, norėjęs save tapatinti su tolimoje šiaurėje gyvenusiu šventuoju Lietuvos ir Lenkijos karaliačiu.

Daugiau istorija nei daile besidomintys lankytojai parodoje gali susipažinti su šv. Kazimiero gerbimą įteisinančiais ir populiarinančiais dokumentais bei knygomis: popiežiaus Klemenso VIII 1602 m. breve, leidžiančia šventąjį gerbti Lenkijoje ir Lietuvoje, arba jau minėto Zacharios Ferreri 1521 m. Krokuvoje išleistos knygos „Palaimintojo išpažinėjo Kazimiero gyvenimas“ egzemplioriumi, kur atspausstas medžio raižinys su ankstyviausiu, pavyzdžiu kitiems tapusiu Kazimiero atvaizdu.

Pabaigai reikėtų apibendrinti: grožio ir „tikros“ klasikos išsiilgę dailės gerbėjai turėtų užsukti į šią nedidukę parodą pasimėgauti menu ir atrasti sau labai svarbią, itališkuose eksponatuose užkoduotą žinią – kultūrų apykaita paprastai vyksta į abi puses, nors ne visuomet tą pastebime.

P. S. Parodos atidaryme buvo galima pajusti kūrinius į Vilnių atlydėjusių, pirmą kartą čia viešinių svečių iš Italijos nuostabą ir džiaugsmą tolimoje šiaurėje atradus europietišką, Italijos kultūros pėdsakais nužymėtą Lietuvos sostinę.

Paroda veikia iki spalio 15 d.
Bažnytinio paveldo muziejus
(Šv. Mykolo g. 9, Vilnius)
Dirba antradieniais–šeštadieniais 11–18 val.

Nauji leidiniai

MO muziejus išleido knygą „Lietuvos grafika nuo 1960 metų“

Ketvirtadalis iš daugiau kaip puspenkto tūkstančio MO muziejaus šiandieninės kolekcijos kūrinių – grafikos darbai. Danguolė ir Viktoras Butkai, 2008-aisiais drauge su dailėtyrininke ir parodų kuratore Raminta Jurėnaite pradėję kaupti muziejaus kolekciją, pradžioje labiau orientavosi į tapybą – nedauginamus kūrinius, siekdami, kad jie liktų Lietuvoje ir būtų prieinami plačiajai visuomenei, tačiau dabar grafikos lakštų yra beveik tiek pat kiek tapybos darbų.

Tai daugiausia estampai ir jų serijos, yra ir knygų iliustracijų (Vincas Kisarauskas, Stasio Krasauskas), bet

kol kas jos veikiausiai išimtis. Daugiausia estampų (apie 400) sukurti giliauspaudės technika (knygos gale pateikiamas grafikos technikų žodynelis), kiek mažiau – linoleumo ir medžio raižinių, litografijų, šilkografijų ir cinkografijų. Kaupiant grafikos rinkinį neretai siekta neardyti serijų arba ciklų, įsigyti juos visus.

Šiandien MO muziejaus grafikos rinkinys jau yra pakankamai išsamus, aprėpiantis visų dailininkų kartų ir beveik visų ryškesnių jų atstovų kūrybą, kad juo remiantis būtų galima parašyti Lietuvos grafikos nuo 1960-ųjų iki šių dienų istoriją ir parodyti jos panoramą. 1960–1990 m. laikotarpiu sukurtų grafikos darbų kiekis čia, žinoma, šiek tiek mažesnis nei bene stambiausiuose šalyje Lietuvos dailės muziejaus ar Vilniaus universiteto bibliotekos Grafikos kabineto

rinkiniuose, bet Modernaus meno muziejuje yra ir tokių, kurių anuomet dėl tam tikrų ideologinio pobūdžio priežasčių institucijos nebūtų galėjusios priimti, be to, bene didesnę jo grafikos rinkinio dalį nūnai sudaro jau nepriklausomoje Lietuvoje atsiradę kūriniai.

Šis leidinys ir yra viena iš galimų pastarųjų septyniasdešimties metų Lietuvos grafikos istorijos ir kartu apžvalgos versijų. Jis tęsia MO muziejaus kolekciją pristatančių albumų seriją, pradėtą 2013 m. leidiniu „Lietuvos tapyba 1960–2013“, juo taip pat siekiama užpildyti ir Lietuvos dailės istorijos spragas. Reikalas tas, kad bendro pobūdžio dailėtyros veikalų apie XX a. II pusę – XXI a. Lietuvos grafiką lyg ir neturime: parodų katalogai išleidžiami retai, o dauguma reprodukcijų albumų su jų įžangomis skirti pavienių dailininkų kūrybai.

Sovietmečiu išleista keletas naujausios grafikos albumų, publikuojami ištisi estampų ciklai, bet iš to meto dailės istorijos knygų įsimintina, ko gero, tik viena – 1970 m. išleista dailėtyrininkės Ingridos Korsakaitės monografija „Gyvybinga grafikos tradicija“ apie atlydžio laikais grafikoje suklestėjusias tautodailės interpretacijas.

XXI a. pradžioje, bent jau Vilniuje, grafika neišnyko tik dėl aktyvios Grafikos meno centro ir Vilniaus dailės akademijos Grafikos katedros veiklos. Grafikos meno centro galerijos „Kairė–dešinė“ darbuotojų Kristinos Kleponytės ir Jurgos Minčinauskienės sumanyta ir 2013 m. surengta paroda „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ bei jos katalogas – tai bene vienintelė išsamesnė XX a. pabaigos ir XXI a. pradžios Lietuvos grafikos apžvalga ir drauge istorija. Šios

dailėtyrininkės ir parodų kuratorės sutiko mūsų leidiniui parašyti dailininkų biogramas.

Įkvėpta entuziastingo kolegijų dėmesio tradicinei dailės rūšiai ir šiek tiek remdamasi rašymo apie grafiką MO muziejaus internetiniam puslapiui patirtimi, septyniuose leidinio skyriuose stengiausi supažindinti skaitytojus su Lietuvos grafikos meno nuo 1960-ųjų iki šių dienų raida, su dailininkų kartomis ir jiems svarbiomis temomis, su technikų nulemtais formos skirtumais. Knygos dailininko Jokūbo Jacovskio dėka reprodukcijų albumas ištisą džiugina akį. Tikimės, kad skaitytojai jame ras ir pasiilgtų, ir naujų, netikėtų dalykų.

ERIKA GRIGORAVIČIENĖ

Rytojus Švedijoje niekada nemiršta

Pokalbis su LR kultūros atašė Živile Etevičiūte

Nuo pernai metų Živilė Etevičiūtė eina kultūros atašė pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje Švedijos Karalystėje, taip pat vykdo kultūros atašė funkcijas Suomijos Respublikoje ir Danijos Karalystėje. Kalbiname ją norėdami sužinoti įspūdžius ir artimiausius planus.

Kultūros atašė pozicija atrodo labai romantiška ir mįslinga. Koks tai darbas?

Kultūros atašė – tai vienas iš ypač mitologizuotų darbų. Tad tiek romantiškasis Goethe's Vertėris, tiek patrauklusis Jano Flemingo Džeimsas Bondas ar mįslingasis To-ve's Jansson Snusmumrikas galėtų būti pasitelkti kaip prototipai. Priklausomai nuo mūsų išsilavinimo ir vertybių, fantazija gali nunešti atitinkama kryptimi. Gaila, kad populiariosios kultūros personažų kovą dar vis pralaimi stiprių moterų charakteriai, būtų natūraliau jas pasitelkti lyginimui, nes Lietuvos kultūrai užsienyje atstovauja beveik išskirtinai moterys (11 iš 13 kultūros atašė).

XIX a. romantiko vienišiaus ar vėlesnis supermeno-individualisto įvaizdis nėra toks tolimas nuo realaus kultūros atašė darbo, kaip galėtų pagalvoti rimtai nusiteikęs žmogus. Taip mąstau, kai peržiūriu savo kolegų darbą, kai vienas žmogus su minimaliu biudžetu nuveikia tai, kas atrodytų neįmanoma. Per vieną pokalbį aptarinėjom diplomato gyvenimo specifiką ir iškilo mintis, kad diplomato, kaip ir minėtų literatūros personažų, gyvenimas atrodo patrauklus dar ir dėl to, kad jiems nereikia prisitaikyti, integruotis. Tie įdomieji ir patrauklieji yra svetimi (ir čia be nuorodos į kitą kino klasikos pavyzdį) tiek darbo šalyje, tiek ilgainiui ir savo tėvynėje. Kultūros atašė gali likti vi-suomenės, kurioje dirba, stebėtoju. Bet vis dėlto turi išmokti tą visuo-menę suprasti ir perprasti.

Pavyzdžiui, Švedijoje darbo ir gyvenimo greitis smarkiai skiriasi nuo lietuviškojo. Kultūra, kuri kelis šimtmečius nepatyrė krizių, niekur neskuba. Jie susikūrė sau komfortą gyventi ir mėgautis lėtai ir tai yra labai svarbu įsisąmoninti, norint efektyviai veikti Švedijoje. Reikia mokėti persijungti iš žaibiško lietuviško daugiafunkciškumo ir atsipalaiduoti (nes rytojus Švedijoje niekada nemiršta).

Po kurio laiko taip pat atsiranda atstumas tarp kultūros atašė ir šalies, kuriai jis dirba, ir tai yra ypač geras pokytis. Kai išmanai savo kultūros lauką, bet jau nebesi jame, gali objektyviau įvertinti jo privalumus ir silpnybes. O įvaizdžių ir stereotipų lauką norėčiau papildyti faktais: turiu trejų metų darbo sutartį

su Kultūros ministerija, oficialiai turiu 5 vadovus. Dirbu daug analitinio, komunikacinio darbo, taip pat ypač praverčia daugiafunkciškumo įgūdžiai, lankstumas, įsiklausymas ir diplomatiškumas.

Atstovauti trijose šalyse, ko gero, sudėtingiau nei vienoje. Ar daug tenka keliauti?

Prioritetinė šalis yra Švedija, tad esu įsikūrusi Stokholme. Be to, komandiruočių biudžetas yra fiksuotas, todėl būtina pamatuoti galimybes ir viską gerai susiplanuoti. Pradžia visada yra lauko tyrimas, susipažinimas. Pirmiausia tyriau Lietuvos kultūros lauką, jo poreikius, suinteresuotumą Šiaurės šalimis bei mūsų lauko galimybes. Tada šių trijų šalių kultūros situaciją (bendradarbiavimo galimybes, bendrų interesų lauką), pagal tai nusibrėžiau savo veiklos trajektorijas. Atašė turi būti itin aktyvus, turi kurti situacijas, kurios pastūmėtų tolimesniems veiksams. Reikia būti ten, kur tavęs reikia, kur trūksta tarpinės grandies, kad veiksmas (bendradarbiavimas) prasidėtų arba tęstųsi.

Kaip apibūdintum tokią situaciją „kur reikia“?

Pavyzdžiui, buvau susitikusi su žmonėmis, kurie 10-ajame dešimtmetyje organizavo lietuvių literatūros vertimus į švedų kalbą ir jų leidybą. Buvo išversta svarbių kūrinių (lietuvių autorių poezijos ir esė rinktinės, Jurgos Ivanauskaitės „Ragana ir lietus“ ir kt.), bet kai finansavimas iš Švedijos buvo persikirstytas, aktyvi veikla sustojo, liko tik nostalgiški atsiminimai. Dalis jų pasuko kitais keliais, dalis susidomėjo atnaujinto bendradarbiavimo galimybėmis. Yra kultūros lauko žmonių, kuriems Lietuvos kultūra yra pažįstama, kurie visada norėjo, bet nerasdavo laiko ar pasitaikydavo kitas projektas, kitos įdomios šalies menininkai ir pan., tad reikia naujo impulso, sudaryti sąlygas, kad susidomėjimas atsirastų iš naujo.

Kiek Lietuva apskritai yra žinoma Švedijoje?

Jų žinių sraute pasirodome retai. Į eterį išlenda tai, kas skandalinga, pavyzdžiui, žiemą pagrindiniame švedų dienraštyje pasirodė interviu su Rūta Vanagaite. Įprastame aktyvumo nesame, kaip ir kitos mažesnės šalys.

Vienas žmogus, kultūros atašė, žinoma, šios situacijos nepakeis, nes pagrindinis mūsų darbo tikslas yra bendradarbiavimo profesionaliame kultūros lauke skatinimas. Didžiulį potencialą čia įžvelgiu ilgalaikiam tarpinstituciniame Lietuvos institucijų bendradarbiavime. Kaip pavyzdį galiu paminėti Romoje važinėjusį viešąjį transportą su Lietuvos

Malmės „Lilith Performance Studio“ steigėjas Petteris Petterssonas ir Živilė Etevičiūtė lankosi menininko Julijono Urbono studijoje

kultūros dienų Romoje reklama. Puikus Julijos Reklaitės, kultūros atašė Italijoje, ir LR Turizmo departamento bendradarbiavimo rezultatas.

Kita vertus, žmonėms patinka sutikti „tikrus“ žmones iš šalies, apie kurią jie žino labai mažai. Šiuo atveju atsitinka taip, kad atstovauju visai Lietuvai. Savo aprangą, kalbėjimo būdą, išsilavinimą ir pan. Visa tai taip pat formuoja Lietuvos įvaizdį. Labai kviečiu sutiktus ir besidominčius žmones būtinai apsilankyti Lietuvoje. „Leiskitės nustebinami“, – sakau jiems. Bet kokių atveju, pagrindinė mano tikslinė auditorija užsienyje yra Švedijos, Suomijos ir Danijos kultūros lauko žmonės. Kartu su Lietuvos kultūros institutu organizuojame Lietuvos kultūros lauko tyrimo vizitus profesionalams. Jau buvo atvažiavę 10 žmonių iš įvairių Šiaurės šalių kultūros institucijų. Išanalizavusi institucijos profilį, kartu su būsimais svečiais parengiu individualią, intensyvią vizito programą. Po vizitų kalbamės apie jų įspūdžius, palaikome ryšį. Labai įdomu stebėti, kaip veiksmas nuo įspūdžių rutuliosis link konkrečių bendradarbiavimo pavyzdžių. Įspūdžiai labai stiprūs, pozityvūs. Dauguma liko labai sužavėti Lietuvos menininkais. Jiems ypač įstrigo, kad mes turime konceptualiai labai stiprių kūrėjų.

Kaip manai, kodėl jie išskyrė tokio pobūdžio autorius?

Šiaurės šalyse didžiosios dalies kultūros institucijų pajėgos nukreiptos į darbą su vietos auditorija. Pagrindiniai tikslai (edukaciniai, socialiniai, psichologiniai): teikti kultūrinės edukacijos paslaugas, užtikrinti žmonių užimtumą, laisvalaikio leidimo būdą ir pan. Sukurta struktūrinė sinergija (finansavimas, infrastruktūra, žmogiški ištekliai) tarp vietos institucijos, auditorijos ir vietos menininkų veikia labai efektyviai. Kultūros institucijos, kurių darbe kultūra (meninė kultūrinio produkto vertė) savaime būtų pirminis tikslas ir kurios dirbtų tarptautiškai, nėra daug. Menas, kuris Lietuvoje dažniausiai

pristatomas aukščiausiais kotiruojamų kultūros institucijų programose (kas yra mūsų pagrindinis srautas – *main stream*), kaip tai oksimoroniškai besikambėtų, visame pasaulyje yra laikomas elitiniu menu. Šiaurės šalyse kultūra, kuri skirta išskirtines meno žinias turinčiai publikai, užima labai nedidelę kultūros lauko dalį. Todėl Lietuvos menininkai ir didžiosios Lietuvos meno institucijos, rodančios tokius konceptualius menininkus, sukelia susižavėjimą iš Šiaurės šalių atvykstantiems, tarptautiškai dirbantiems meno lauko agentams. Kita vertus, didžioji kultūrinė scena Švedijoje yra taip toli pažengusi auditorijos link, kad Lietuvoje su kultūros sklaida dirbantis žmogus gali tik stebėtis ir daug ko išmokti iš švedų.

Manau, kad verta diskutuoti apie tai, ar prisitaikymas prie žiūrovo savaip meno nenu-skurdina. Bendruomenių menas, sakyčiau, puiku, fizinė prieiga adaptuota prie realaus gyvenimo – nuostabu, bet štai turinio pritempinėjimas man jau kelia pasipriešinimą ir atrodo kaip ta sritis, kur nebūtų įdomu dirbti. Norisi, kad žiūrovus pasitemptų. Manau, kad tekstai turi būti maksimaliai aiškūs, bet nesupaprastinto turinio.

Taip, balansas reikalingas. Mane gal dėl to taip žavi Malmės kultūrinis kraštovaizdis: šiek tiek už Vilnių mažesnis miestas su gausybe labai skirtingo dydžio, finansavimo ir profilio meno institucijų, kurios visos turi savo nišą, bendradarbiauja ir puikiai dirba su konkrečia auditorija. Man, kaip kasdieniam kultūros vartotojui, patinka įvairovė. Man, kaip Lietuvos kultūros atašė, tokia skirtinga Šiaurės šalių ir Lietuvos kultūrinio lauko situacija sudaro geras dvišalio bendradarbiavimo skatinimo galimybes, nes abi pusės turi viena kitai ką įdomaus pasiūlyti.

Lietuvoje esi daug kam pažįstama iš darbo Nacionalinėje dailės galerijoje, dar anksčiau

dirbai su Thomo Manno festivaliu, žodžiu, vizualieji menai artimi ir gerai žinomi, o ką dar norisi nuveikti?

Norisi įgyvendinti ilgalaikius tikslus. Norisi, kad atsirastų nuolat iš lietuvių į švedų kalbą verčiančių literatūros vertėjų. Kol kas lietuvių literatūra švedams yra beveik neprieinama (situacija keičiasi daugėjant vertimų į anglų kalbą). Kartu su Visbyje įsikūrusiu Vertėjų ir rašytojų centru ir Lietuvos kultūros institutu spalio 24–29 d. organizuojame pradedančiųjų literatūros vertėjų seminarą. Tai bus pirmas žingsnis, situacijos analizė. Jeigu atsiras bent 3–4 žmonės, su kuriais galima bus tęsti darbą, statistiškai ateityje galime tikėtis, kad ilgainiui turėsime net 2 nuolatinius literatūros vertėjus iš lietuvių į švedų kalbą. Lietuvos kultūros institutas remia vertimus, tačiau reikia atrasti leidyklas Švedijoje, kurios norėtų investuoti į lietuvių literatūros leidybą. Kadangi Lietuvoje dar neturime literatūros agentų, kurie dirbtų tarpininko darbą, šį darbą atlieka ir Lietuvos kultūros institutas, ir patys rašytojai, vertėjai, ir kultūros atašė. Nors nė vienas iš jų šis darbas lyg ir nepriklausytų. Iš principo kultūros atašė atlieka labai daug tokio darbo, kuris yra būtinas, bet tarytum „niekam nepriklauso“ ir čia reikia būti atsargiam. Užimdamas kultūros atašė pareigas, ilgainiui gali tapti ilgalaikiu konkrečių menininkų ar rašytojų agentu, renginių organizatoriumi ir verslo atstovu, kas iš principo nėra atašė tikslas. Kultūros atašė – tai tiltas, jungiantis dvi interesų (Lietuvos ir kitos šalies) puses. Kai pusės susitinka, pagrindinis kultūros atašė darbas kaip ir baigiasi.

Ką rekomenduotum pamatyti ketinantiems aplankyti šias šalis?

Į Stokholmą važiuokite vasarą ir didžiausią malonumą patirsite lėtai ir daug vaikščiodami, sėdėdami, gulėdami, piknikaudami, klausydam, irkluodami baidares ir pan., taip mėgaudamiesi gražiuoju Stokholmo salynu (miestą sudaro 14 salų). Vasarą kultūros lauko fokusas orientuotas į turistus, tad populiarių menininkų parodų netrūksta (Modernaus meno muziejus, „Fotografiska“, „Artipelag“). Meno lauko profesionalams labai siūlyčiau kreiptis į Šiaurės ministrų tarybos Mobilumo programą ir pasibaigus vasarai važiuoti į Malmę, kartu patyrinėti Kopenhagą, o Stokholme būtinai aplankyti priemiesčiuose veikiančius Šiuolaikinio meno centrus („Tensta konsthall“, „Konsthall C“, „Marabouparken“ ir kt.).

KALBINO MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Magnetinis laukas

Apie ryškiausius Nelės Savičenko vaidmenis

RIMGAILĖ RENEVYTĖ

Kartais susidaro įspūdis, jog šių dienų postdraminio Lietuvos teatro praktikoje (kai Vakaruose ši banga jau gerokai nuslūgusi) personažų kurti jau nebereikia – pakanka juos tik *atvaidinti* arba papasakoti. Personažas tampa kone anachronistiniu „pasenusio“ teatro atributu, suvokiant jį kaip iš anksto apibrėžtą ir nuoseklų psichologinį charakterį, išgyvenantį savo vidinę dramą, į kurią įsikūnyti ir kurią perteikti yra pagrindinė aktoriaus užduotis. Su tuo sunku nesutikti, tačiau jei personažas neišreiškia įtampos, kylančios iš aktoriaus asmens ir jo vaidmens susidūrimo, jei aktoriui paliekamas vien vaidmens perskaitymas, gali kilti provokuojantis klausimas – kam apskritai reikalingas aktoriaus, kuo pateisinamas jo buvimas scenoje?

Akivaizdu, jog personažas nėra vien tai, kuo apsimeta aktorius. Ir šiuolaikiniame Lietuvos teatre esama būtent tokių *tarpinių* atvejų, kai skirtingai vystomos aktoriaus ir jo vaidmens santykio formos gali virsti paties personažo sampratos transformacijomis. Vienas ryškiausių tokios alchemijos pavyzdžių – aktorė Nelė Savičenko. Personažas jai jau senokai liovėsi buvęs tik kauke. Dirbdama su skirtingais režisieriais, paliekančiais erdvės ir aktoriui, Savičenko kaskart iš naujo perbraižo personažo ribas: nuo tuščių tapatybių „Didžiam blogyje“ iki antipersonažo „Dugne“, nuo aktoriaus, kaip savo paties personažo, „Hamlete“ iki aktorinio žiaurumo „Žuvėdroje“. Savičenko vaidmenų savitumas labiausiai išryškėja ne tuomet, kai susitapatinama su pjesės veikėju ieškant jo savyje ar savęs jame, bet kai bandoma suprasti ir išreikšti, kas aktoriui, kaip žmogui, nepasiduoda ir nuolat priešinasi personažo apibrėžtumui. Taip sukuriamas tas savitas ir įstabus magnetinis laukas, kibirkščiuojanti erdvė tarp dviejų priešingų, vienas į kitą nukreiptų aktoriaus ir personažo jėgos polių.

Turbūt tokios sceninės raiškos galimybės išryškėjo dar Oskaro Koršunovo spektaklyje „Šaltas vaikas“, Nelei Savičenko susidūrus su „nepatogia“ Mariuso von Mayenburgo dramaturgija ir iš tradicinio personažo sampratos ištrūkusia Zilke. Bet asmeniškai aš su tokiu intensyviu aktoriaus ir personažo santykiu susidūriau to paties režisieriaus spektaklyje „Hamletas“. Tą akimirką, kai vienoje kulminacinių scenų, po lemtingos motinos ir sūnaus akistatos, atskleidusios visą (įskaitant ir paties teatro) išdavystę, tiksliai tarsi mechanizmas veikęs spektaklis staiga išyra ir aktoriai vienas po kito čia pat scenoje

netenka savo personažų. Gertrūdos Nelė Savičenko (ir ne atvirkščiai!) pirmoji „grįžta“ į grimo kambarį, ramiai valosi veidą, lėtai prisidega cigaretę ir spektaklio veiksmė dalyvauja nebe kaip personažas, o aktorė, jau iš šalies stebinti vis dar taip įžūliai kažkuo apsimetinėjančius kolegas. Veidrodžio atspindė tame veide regi nebe aistros ar sielvarto apakintą Gertrūdą, o veikiau į tikrovę sugrįžusią gerai pažįstamą aktorę, bet sykiu vis dar Hamleto motiną, aiškiai suvokiančią, jog Klaudijaus paruošti nuodai išties skirti ne Hamletui, o būtent jai – Gertrūdai, nebegalinčiai toliau meluoti, t.y. *vaidinti* savo sūnaus spektaklyje. O pagaliau – ir pačiai aktorei, norinčiai savyje galutinai nunuodyti personažo likučius jo paties rankomis. Būtent Gertrūda ir tapo Savičenko savotišku atspirties tašku, kitaip suprantant personažo veikimą, atsisakant vienaplinių herojaus, aukos ar susitapatinimo etikečių. Šiam pokyčiui, be abejo, įtakos turėjo „Hamleto“ forma, iš esmės ir kuriama erdvėje *tarp* aktoriaus ir personažo. Po šio spektaklio Nelės Savičenko personažai, nuvainikuoti pasitelkiant skirtingas prasmes ir raiškos priemones, atpažįstami ir „Dugne“, „Žuvėdroje“, „Didžiam blogyje“ ar „Terapijose“.

Personažo ir aktoriaus santykio problema „Hamlete“ iš užkulisių persikėlė į sceną, o „Žuvėdroje“ per Arkadinos „personažą“ buvo apčiuoptas ir šio konflikto daugiasluoksniškumas: scenoje, kuri nėra nei scena, nei užkulisiai, žiūrovai stebi aktorę Nelę Savičenko, vaidinančią ar dar tik vaidinsiančią aktorę Iriną Arkadiną. Tačiau

Scena iš spektaklio „Hamletas“

ką reiškia aktoriui *vaidinti* aktorių? Vaidinti save? Ar veikiau vaidinti save kaip kitą, o gal tiesiog nevaidinti? Šis šizofreniškas sutapimas su pačiu savimi nebūtų toks svarbus (nes aktorė „Žuvėdroje“ yra ir Nina Zarečnaja), jei Savičenko per savo kuriamą Arkadiną nekeltų ir neprovokuotų klausimo apie nuožmius ir įpareigojančius teatro, aktoriaus ir personažo santykius. Aktorė

Nelė Savičenko (Irina Arkadina) spektaklyje „Žuvėdra“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Arkadina ne sykį sugriauna „Žuvėdrą“ (ar pastūmėja jos griūtį) kaip teatro taisyklėms paklūstantį spektaklį, tačiau tuoj pat ir vėl jį „suaugina“, tik patvirtindama spektaklio ir personažų fiktyvumą. Kadangi aktorius ir personažas „Žuvėdroje“ nuolatos kovoja tarpusavy, vis bandoma, bet taip ir nepavyksta pradėti (ar, tiksliau, pavyksta nepradėti) spektaklio. Panašūs momentai išryškėja ir „Hamlete“, kai Savičenko ir pačiu personažu, ir režisieriaus palikta aktorine erdve suriša ir sykiu ardo spektaklio kūną tai slėpdama, jog tai *tik* vaidyba, tai, priešingai, – vaidybą išryškindama. Tačiau „Žuvėdroje“ kur kas dažniau nei „Hamlete“ pasiekiami ribiniai įtampos taškai, leidžiantys paneigti personažą, spektaklį ar net patį teatrą.

Kirilo Glušajevo spektaklis „Terapijos“ verčia žiūrovą dar sykį savęs paklausti – kodėl teatras nėra vien meistriškas apsimetinėjimas? „Terapijoms“ būdingas kamerinės erdvės minimalizmas ir aktorių buvimas labai arti žiūrovo, leidžiantis net į personažo „spąstus“ įkliuvusiai Nelei Savičenko išgryninti tai, kas lieka kiekvienos pjesės, jos dekoratyvumo ir režisūros paraštėse. Kitaip tariant, nors oro šiam Savičenko vaidmeniui užtenka tik personažui, profesinis įprotis liepia susitelkti į kūrybą, nes tradiciniai, tvarkingi, teisingi, nudailinti teatriniai personažų „kostiumai“ aktorei jau seniai tapo per ankšti.

Árpádo Schillingo spektaklyje „Didis blogis“ personažai prieštarauja patys sau: žiūrovų akimis personažai ir yra aktoriai, nors aktoriams jų personažai – „tuščios“ tapatybės, padedančios lengvai kalbėti apie žiaurumą juo neužsikrečiant, t. y. išlaikant atstumą. Čia personažas tėra tam tikras požiūrio taškas, abstrakti pozicija ar galios centras. Taigi Nelės Savičenko motina ir ukrainiečių pilotė Savčenko, virstanti Matemočia, yra tokie pat personažai kaip tas, kuriam priskirta aktorės Nelės Savičenko tapatybė. Schillingo spektaklyje Savičenko kuriami personažai manipuliuoja teatro fikcija, aktorės tapatybę pasitelkdami kaip provokaciją žiūrovams. O tai padaryti įmanoma tik išvengiant įsikūnijimo į personažą, bandant „išdistiliuoti“ savo, kaip aktoriaus, t. y. pagrindinio teatrinio instrumento, tapatybę, save pačią paverčiant dar vienu personažu. Kitaip tariant, „Didžiam blogyje“ Nelė Savičenko parodo, kad vis dėlto įmanoma suvaidinti save ir išlaikus tinkamo momento pagaliau nusimesti visas kaukes, net jei paašikėtų, jog po tomis kaukėmis ir nieko nėra.

Koršunovo „Dugne“ Nelės Savičenko Kvašniai patikėta kulminacinė

spektaklio scena. Iš šalies stebėjusi visą spektaklį, į vaidybos aikštelę Savičenko įsibrauna tik spektaklio pabaigoje, tačiau jos pasirodymas viską nušluoja nelyginant sprogi-mas. Pirmą kartą spektaklį nutraukia Satinas, prisistatantis jį vadinančio aktoriaus vardu, o visus – ir aktorius, ir žiūrovus – „į vietą patatanti“ Savičenko Kvašnia scenoje pasirodo jau ne kaip draminis personažas, o veikiau kaip antipersonažas, kurio drama verta ne daugiau nei nugvelbta jos skara, valkiojama Medvedevo. Savičenko Kvašnios istorijos mes taip ir nesužinome, personažo konfliktas neįvyksta, tačiau scenoje jį pasklinda kaip atmosfera, visus pamažu užkrečianti ta siautulio euforija, slepiančia ne ką kita, o dviprasmišką aktoriaus mirtį.

Visi šie Savičenko personažai yra ne scenos figūros, bet stabdanti, nutraukianti, griaunanti, pratęsianti ir visa surišanti jėga. Atradusi asmeninę erdvę tarp savęs ir savo kuriamo personažo Nelė Savičenko tyrinėja ne tik personažo, bet ir savo pačios ribas. Tai, ko ji negali kaip aktorė, atskleidžiama per jos personažą ir, žinoma, atvirkščiai. Vis labiau nutoldama nuo herojinių vaidmens traktuočių, ji kaskart ieško būdų, kaip kuo aštriau savyje apčiuopti žmogaus pažeidžiamumą, jo vienvietę ir mirtingumą. Visa tai stebėti ir kartu ištverti žiūrovui, ko gero, yra ne lengviau nei pačiai aktorei, tačiau tik tokiais momentais galiausiai suprantanti, kas verčia sugrįžti į teatrą. Tapyboje egzistuoja technika, kai plonu skaidrių dažų sluoksniu padengiamas paveikslo paviršius, o pro jį prasišviečia giluminis spalvos tonas. Taip iš susidariusio kontrasto modeliuojama tam tikra forma. Savičenko kuriama aktoriaus ir personažo įtampa, sakytum, sukuria panašią dvilypę optiką, kuri visuomet aiškiai parodo, jog aktorius už personažo visai neketina slėptis.

Viešojo sfera intelektualui svarbi

Pokalbis su vokiečių filosofu ir sociologu Jürgenu Habermasu

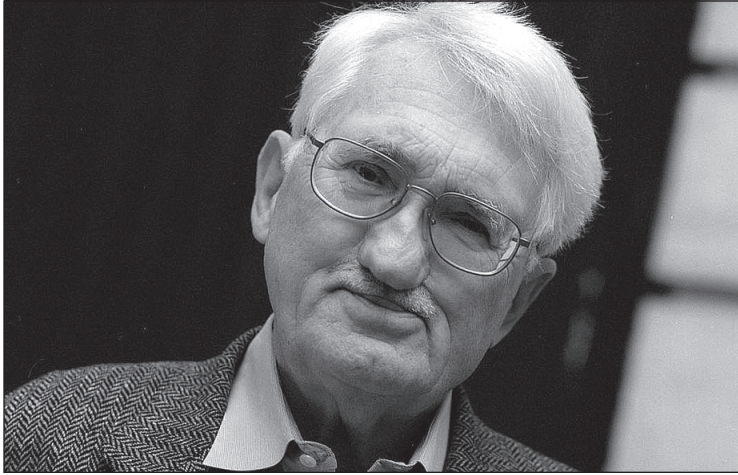
Gegužę ispanų dienraštis „El Pais“ išspausdino pokalbį su vokiečių filosofu ir sociologu Jürgenu Habermasu. Jis gimė 1929 m. birželio 18 dieną. Habermasas – garsiosios Frankfurto mokyklos atstovas, Theodoro Adorno mokinys ir asistentas. Vienas svarbiausių šiuolaikinių mąstytojų, filosofas pasisako visais pagrindiniais socialinių ir politinių mokslų klausimais, daug dėmesio skiria komunikacijos teorijai ir analizuoja kliūtis, trukdančias susikalbėti. Pateikiame Borjos Hermoso pokalbio, kuris vyko Starnberge, netoli Miuncheno, fragmentus.

Daug kalbama apie intelektualų angažuotumo atoslūgį. Bet ar ši tema žinoma už jų sluoksnių ribų?

Paremta prancūzišku modeliu – nuo Zola iki Sartre'o ir Bourdieu, jie visada buvo įsitikinę, kad viešojo sfera intelektualui nepaprastai svarbi ir lemiamą. Dabar trapi jos struktūra vis greičiau yra. Nostalgiškas klausimas „Kur dingo visi intelektualai?“ prarado prasmę. Sunku kalbėti apie intelektualus, jei stinga skaitytojų, kuriems jie galėtų perduoti savo idėjas.

Ar internetas atskiedė viešąją sferą, kurią rėmė stiprios tradicinės medijos, ir ar tai kažkaip paveikė filosofų ir mąstytojų reakciją?

Taip. Nuo Heine's laikų, kartu su stiprėjančia klasikinės konfigūracijos liberaliąja viešąja sfera, intelektualo statusas išaugo. Tačiau šis statusas gali išsilaikyti tik tam tikrose kultūrinėse sąlygose – jis priklauso nuo budrios žurnalistikos egzistavimo, nuomonę formuojančių laikraščių bei medijų, kurios sugeba nukreipti visuomenės susidomėjimą į svarbias temas, formuojančias politines pažiūras. Taip pat ir nuo to, ar egzistuoja skaitanti, politika besidominti populiacija, kuri yra išsilavinusi, įpratusi prie nuomonių susidūrimo ir linkusi skirti laiko nepriklausomos, geros spaudos skaitymui. Šiais laikais vis sunkiau rasti tokio pobūdžio infrastruktūrą, nors, kiek žinau, ji vis dar egzistuoja Ispanijoje, Prancūzijoje ar Vokietijoje. Tačiau net ir ten interneto poveikis pakeitė tradicinių informacijos priemonių vaidmenį, ypač jų poveikį jaunesnei kartai. Tačiau dar prieš tai, kol sustiprėjo skaldančios naujųjų medijų tendencijos, viešosios sferos dezintegracija jau vyko – ją pradėjo žiūrovų ir skaitytojų dėmesio komercializavimo procesas. Pavyzdys – JAV ir privatūs televizijos kanalai. Dabar naujosios informacijos priemonės naudojasi daug piktybiškesniu komercializavimo modeliu – tiesioginis tikslas yra ne vartotojo dėmesys,

Jürgen Habermas

o ekonomišką jo asmeninio profilio panaudojimą. Jos savinasi klientų asmeninius duomenis be jų žinios, kad galėtų sėkmingai jais manipuliuoti. Atsitinka, kad taip vyksta turint klatingus politinius planus, kaip kad neseno FB skandalo atveju.

Ar, nepaisant akivaizdžių interneto privalumų, manote, kad jis veda prie antrinio analfabetizmo?

Turite omenyje nuožmias kontroversijas, gyvenimą informaciniuose burbuluose ir Donaldo Trumpo melagystės tviteryje? Sunku būtų net tvirtinti, kad tas žmogus yra žemiau savo šalies politinės kultūros lygio. Jis tą kultūrą naikina negrįžtamai. Nuo tos akimirkos, kai atsirado spausdintas žodis, kiekvieną žmogų pavertęs potencialiu skaitytoju, užtruko kelis amžius, kol žmonija įvaldė gebėjimą skaityti. Tačiau internetas mus paverčia potencialiais autoriais, nors tai trunka vos kelis dešimtmečius.

Gal bėgant laikui išmoksime valdyti socialinius tinklus civilizuotai. Internetas sukūrė milijonus naudingų nišų, kur vyksta pasikeitimas patikrinta informacija ir išmintingomis nuomonėmis – turiu galvoje ne tik mokslinius tinklalapius, kur internetu platinami akademiniai pasiekimai, bet ir, pavyzdžiui, forumus retomis ligomis sergantiems pacientams, kurie tokiu būdu gali bendrauti su panašioje situacijoje atsidūrusiais žmonėmis iš kito žemyno, dalytis patarimais ir patirtimi.

Be abejo, internetas atneša daug komunikacinės naudos. Esu per senas, kad įvertinčiau kultūrinį impulsą, kurį duoda naujosios medijos, bet mane erzina, kad dabar vykstanti medijų revoliucija yra pirmoji žmonijos istorijoje, daugiausia tarnaujanti ekonominiams, o ne kultūros tikslams.

Kokia ateitis laukia filosofijos dabartiniame pasaulyje, kur dominuoja technika?

Laikausi seno požiūrio, kad filosofija turi toliau bandyti atsakyti į Kanto klausimus: „Ką galiu

pažinti?“, „Ką privalau pažinti?“, „Ko laukti?“, „Ką reiškia būti žmogumi?“, tačiau nesu įsitikinęs, ar tokia filosofija, kokią ją dabar suprantame, turi ateitį, nes ji pasuko visų kitų disciplinų takeliu link vis siauresnės specializacijos. Bet tai – akligatvis, nes filosofija privalo bandyti aiškinti didesnes visumas, prisidėti prie racionalaus būdo suprasti save ir pasaulį.

Iki šiol likote kairiųjų pažiūrų?

Per 65 darbo aukštosiose mokyklose ir viešojoje sferoje metus rūpinausi ir kovojau už kairiuosius postulatų. Jei ketvirtį amžiaus dirbau didesnės politinės Europos Sąjungos integracijos labui, dariau tai įsitikinęs, kad tik ši visą žemyną apimanti organizacija yra pajėgi suvaldyti laukinį kapitalizmą. Niekad nesilioviau jo kritikavęs, bet taip pat visada suvokiau, kad banalios diagnozės neužtenka. Nesu iš tų intelektualų, kurie šauda nesitaikydami.

1986 metais pasiūlėte vieną politinę koncepciją – konstitucinį patriotizmą. Dabar tai skamba beveik kaip vaistas nuo visų kitų tariamų patriotizmų, tokių, kurie su himnais ir vėliavomis. Ko gero, Jūsų pasiūlytasis variantas yra daug sunkesnis?

1984-aisiais buvau paprašytas pasakyti kalbą Ispanijos kongreso deputatams. Paskui ėjome pavakarieniauti į vieną seną, garsų restoraną. Jei gerai prisimenu, jis buvo iš kairės einant nuo Kongreso iki Madrido aikštės Puerta del Sol. Gyvai diskutuojant su gerbiamaisiais šeiminkais, iš kurių dauguma priklausė socialdemokratų partijai ir dalyvavo kuriant naują ispanų konstituciją, man ir mano žmonai buvo pasakyta, kad būtent toje vietoje prasidėjo sąmokslas, turėjęs tikslą paskelbti Pirmąją Ispanijos respubliką 1873 metais. Mums tai buvo svarbu. Konstitucinis patriotizmas privalo turėti atitinkamą istorijos kontekstą, kad visada prisimintume, jog konstitucija yra tautos pasiekimas.

Ar laikote save patriotu?

Jaučiuosi patriotu šalies, kurioje po Antrojo pasaulinio karo

galiausiai gimė stabili demokratija, o po vėlesnių politinio susipriešinimo dešimtmečių – liberali politinė kultūra. Ko gero, sakau tai pirmą kartą, bet taip, šia prasme esu ir vokiečių patriotas, ir vokiečių kultūros produktas.

Ar po imigrantų antplūdžio Vokietija vis dar turi tik vieną kultūrą?

Didžiuojuosi kultūra, kuri sugeba apgaubti antrą ar trečią išeivių iš Turkijos, Irano, Graikijos kartą. Tarp jų yra puikių kinematografininkų, žurnalistų, televizijos asmenybių, bet taip pat ir įmonių direktorių, kompetetingiausių gydytojų, geriausių rašytojų, politikų, muzikų ir mokytojų. Tai tiesiog apčiuopiamas mūsų kultūros galios ir jos sugebėjimo regeneruotis įrodymas. Populistinis, agresyvus dešiniųjų požiūris, atstumiantis žmones, be kurių tiek daug prarastume, yra absurdiškas.

Prašom trumpai papasakoti apie savo naują knygą, skirtą religijai ir jos simboliškai galiai kaip vaistui nuo kai kurių šiuolaikinių problemų.

Joje kalbu ne tiek apie religiją, kiek apie filosofiją. Tikiuosi, kad postmetafizinės minties palikimas, tikėjimu ir žinojimu paremti daugelio amžių argumentai vieną dieną primins filosofijai, kuri vis labiau užleidžia vietą mokslui, apie jos užduotį šviesti žmones.

Jei jau kalbame apie religiją bei religinius ir kultūros karus, ar tikite, kad mūsų laukia civilizacijų susidūrimas?

Tai visiškai klaidinga idėja. Seniausios, galingiausios civilizacijos sukūrė metafiziką ir didžiąsias religijas, kurias tyrinėjo Maxas Weberis. Visos jos turėjo universalų potencialą – klestėjo, nes buvo atviros ir viską apimančios. Bet religinis fundamentalizmas yra visiškai modernus reiškiny. Jis užaugo kolonializmo, jo pabaigos ir globalinio kapitalizmo atėjimo išpurentoje socialinės atskirties dirvoje.

Esate sakęs, kad Europa turi sukurti europietišką islamo versiją. Ar tai jau vyksta?

Vokietijos Federacinėje Respublikoje dedame pastangų, kad universitetuose būtų dėstoma islamo teologija, todėl galime religijos mokytojus rengti pas mus, užuot kvietę juos iš Turkijos ar kitų šalių. Tačiau iš esmės viskas priklausys nuo to, ar sugebėsime pasiekti tikrą imigrantų šeimų ir mūsų visuomenės integraciją. Vis dėlto net ir tai neišspręs globalių migracijos bangų problemos. Kad su ja susidorotume, reikia išspręsti ją sukeliančias ekonomines problemas išeivių kilmės šalyse.

Kaip tai padaryti?

Jei nepakeisime globalios kapitalistinės sistemos, neturiu supratimo. Ši problema trunka amžius. Nesu specialistas, bet iš sociologo Stephano Lessenicho darbo „Die Externalisierungsgesellschaft“ („Eksternalizuota visuomenė“) aki-vaizdu, kad tų Europą ir Vakarų pasaulį skalaujančių bangų priežastys glūdi pačiuose Vakaruose.

Ar manote, kad nacionalinės valstybės dabar vaidina ypač svarbų vaidmenį?

Gal ir nereikėtų to sakyti, bet manau, kad nacionalinių valstybių atsiradimo laikotarpiu niekas nenorėjo jomis tikėti, tačiau dėl grynai pragmatinių priežasčių vis tiek būtų reikėję jas išrasti.

Ar Vokietija kartais nepainioja lyderystės ir hegemonijos? Kur šioje situacijoje yra Prancūzija?

Vokietijos federalinė valdžia neturi nei talento, nei patirties, kaip būti hegemonine. Jei būtų kitaip, žinotų, kad neįmanoma išsaugoti Europos vienybės, nekreipiant dėmesio į kitų šalių interesus. Pastaruosius dvidešimt metų Federacinė Respublika ekonomikos klausimuose vis labiau vaidino nacionalinės valstybės vaidmenį. Bet Macronas vis bando įtikinti Merkel, kad ji privalo galvoti, kas apie ją bus parašyta istorinėse knygose.

Kokia yra Ispanijos funkcija Europos statyboje?

Ispanija tiesiog turi remti Macroną.

Macronas, kaip ir Jūs, yra filosofas. Ar manote, kad politika ir filosofija žengia koją kojon?

Teapsaugo mus Dievas nuo filosofų valdžioje! Tačiau Macronas žadina pagarbą, nes dabartiniame politiniame peizaže niekas kitas neturi drąsos pamatyti platesnę perspektyvą. Tik jis, intelektualas ir įtikinantis kalbėtojas, juda link Europos tikslų įgyvendinimo. Beveik beviltiškomis rinkimų aplinkybėmis jis parodė drąsą ir būdamas prezidentu visada elgėsi taip, kaip žadėjo. Paralyžiuojančios politinių tapatybių krizės laikais, nors esu marksistinių įsitikinimų, išmokau vertinti tokius brožuus.

Tačiau iki šiol nežinoma, kokią ideologiją jis išpažįsta, jei apskritai ją išpažįsta.

Tai tiesa. Iki šiol nematau, kokiomis Europos politikos vertybėmis vadovaujasi Prancūzijos prezidentas. Norėčiau bent jau žinoti, ar jis yra kairuoliškas liberalas. Turiu tokią viltį.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Savo laidotuvėse ji buvo kiečiausia

4 savaitės tekstai

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

1. Dienraščio „Kommersant“ priedas *daily.afisha.ru* prisimena birželio pradžioje mirusią režisierę Kirą Muratovą ir skelbia Jekaterinos Pisarevos pokalbį su scenariste ir režisiere Renata Litvinova, kurios aktorinį talentą atrado Muratova. Litvinova dalyvavo režisierės laidotuvėse Odesoje: „Laidotuvės vyko taip, kaip nurodė Kira, – be kalbų, be kviestųjų, atsisveikinimų ir atminimo pietų. Ji viso to nekeitė. Ji norėjo, kad ją sudegintų ir kad nebūtų kapo. Tai buvo pačios šviesiausios laidotuvės mano gyvenime. Viskas buvo taip, kaip ji norėjo. Net savo laidotuvėse ji buvo pati kiečiausia.“

Muratovos filmuose Litvinova suvaidino geriausius vaidmenis. Paklausta apie pirmą išpūdį susitikus su Muratova, Litvinova prisimena: „Pirmas išpūdis – tai, kaip įdėmiai ji žiūrėjo ir kokia buvo gera, o kartu linksma. Kira man visada įkvėpdavo džiaugsmą – tai buvo nepaaiškinama, arba ji mane labai stebindavo, net kritikuodama, tokia ji buvo paradoksali. Kartais jos žodžiai skambėdavo kaip tobula matematinė formulė.“ Litvinova prisipažįsta: „Aš ją labai mylėjau. Ji mane atrado, daug ko išmokė – beveik visko kine. Ji visada buvo su manimi negailestingai atvira. Su kitais – taip pat. Ji nuolat mane stulbino savo gyvenimo ir kūrybos principais ir savo drąsa – tokia pasižymi tik labai jauni žmonės. Niekad nejutau jos amžiaus – ji visada mąstė kaip jaunas žmogus. Ji buvo gera ir kilni, visos žmogiškos išdavystės ir nelaimės nesugadino jos požiūrio į žmones.“

Paklausta, ką Muratova jai davė, Litvinova atsako: „Pagrindinė Kiros gyvenimo pamoka – būti toliau, vienai, atskirai. Mokėti pasipriešinti visiems. Mokėti būti erzinančiai – sugebėti susitaikyti su tuo, kad tavęs nesupranta, ir vis tiek tęsti. Ji išmokė mane mylėti kiną. Ir atleisti. Būti moterimi režisiere taip pat išmokė ji. Ji kaip mano antrasis universitetas, kuris truko trisdešimt metų. Kartą ji mane pamokė: „Norite, atskleisiu savo paslaptį? Montuojasi viskas! Nėra jokių taisyklių!“ Štai tokiam plyšyje, kur nėra jokių taisyklių, ir slepiasi visi genijai.“

2. Neseniai pasibaigusiame Atviraime Rusijos kino festivalyje „Kinotavr“ Avdotjos Smirnovos filmas „Vieno paskyrimo istorija“ („Istorija odnogo naznačeniya“) pelnė prizą už geriausią scenarijų. Avdotja Smirnova – režisierė, scenaristė, televizijos laidų vedėja, teatrologė. Tinklalapis *www.buro247.ru* spausdina ilgą Jelenos Smorodinovos interviu su režisiere, kuriame aptariama daug temų – tarp jų skirtumai tarp Maskvos ir Peterburgo,

Kira Muratova

labdaringa veikla, patriotizmas ir net santuoka su rusų labiausiai nekenčiamu politiku Anatolijumi Čubaisu. Tačiau išeities taškas – naujasis Smirnovos filmas. „Vieno paskyrimo istorijos“ veikėjai – rašytojas Levas Tolstojus ir jo žmona Sofija. Filme pasakojama, kaip Tolstojus gynė mirties bausmę nubaustą pulko raštvedį. Smirnova pabrėžia, kad Tolstojų šeima buvo labai inteligentiška: „Tolstojus buvo puikiai išsilavinęs, skaitė tiek, kiek niekas iš jo amžininkų neskaitė. Ir Sofija Andrejevna skaitė tiek, kiek nė viena iš jos amžininkių. O pas mus iš jų padarė siaubingą pasninko bjaurastį: senį, kuris visus tik ir moko, kaip gyventi, ir isterikę, kuri jį persekioja. Visą gyvenimą skaičiau apie juos ir nesuprantu, kaip galima parašyti tai, ką parašė Tolstojus. Kaip vyras gali sugalvoti štai taip: „Įeidama į balių Kiti jautė savo pečių marmurą.“ Labai mėgstu Pavelo Basinskio trilogiją, iš kurios gimė šitas filmas. Dar visai jauna perskaičiau Ivano Bunino knygą „Tolstojaus išlaisvinimas“. Beje, Buninas buvo įsimylėjęs Tolstojų kaip dievažmogį. Buninas! Ne paskutinis vaikiną rusų kultūroje. Iš Bunino kilo ir mano susižavėjimas Tolstojų šeima. Pamenu, Buninas pateikia labai juokingas Sofijos Andrejevnos pastabas: „Liovočkos niekas nežino taip, kaip aš. Liovočka – didis ne-normalus žmogus.“ Arba: „48 metų pragyvenau su Levu Nikolajevičiumi, bet taip ir nesupratau, koks jis žmogus.“ Kai jų vaikai neišlaikė stojamųjų egzaminų į universitetą, Sofija Andrejevna pasakė: „Visų vaikai kaip vaikai – protingi, talentingi, o mano genijus nežinia ką priverisė.“ Štai kokie jie buvo žmonės!

Renata Litvinova Kiros Muratovos filme „Derintojas“

Tikrai ne blogai pagaminti paminimai. Todėl man reikėjo ir Irinos Gorbačiovos, ir Jevgenijaus Charitonovo – keistų, gyvų, ilgų rankų, ilgų kojų, greitai judančių aktorių.“

Į klausimą, ar su tėvu – garsiu režisieriumi ir aktoriumi Andrejumi Smirnovu, ji aptarė aktorius, Smirnova atsako: „Mūsų šeimoje draugiški santykiai, kurie remiasi tuo, kad visi tyčiojasi ir juokiasi vieni iš kitų. Bet profesijos etikos kodeksą suformulavo mano tėvas. Tai jis išmokė, kad režisierius turi pats paskambinti aktoriui, kurio atsisako, ir jokių būdu neperkelti to nei ant antrojo režisieriaus, nei ant aktorių asistento pečių.“

Paklausta, ar prisimena, kada pasijuto subrendusi, Smirnova atsako: „Subrendau, kai man buvo 35–37 metai ir tai buvo gana skaudi akimirka. Man regis, brendimas glaudžiai susijęs su nusivylimu savimi. Tai akimirka, kai supranti, kad jau netapsi nei balerina, nei operos dainininke, nei JAV prezidentu, George'o Clooney'io žmona, dailininku, kurio paveikslus parduoda „Sotheby's“... Bet tapsi maždaug tuo, kuo jau esi. Štai ši akimirka labai skaudi. Nes po minties apie tai, kad esi ne toks, kokį save įsivaizdavai, seka suvokimas, kad tikriausiai visi kiti žmonės taip pat nusivilia savimi. Paskui pasidaro gaila kitų beveik taip pat, kaip savęs. O visa tai baigiasi griausmingu akordu, kai supranti, kad kiekvienas žmogus pasaulyje yra vienas ir negali savęs paaiškinti kitam. Kad viduje tu save matai vieną, o pasaulis tave mato visiškai kitokį. Ir to negalima pakeisti. Tokį neatitikimą jaučia kiekvienas. Štai tą akimirką, man regis, žmogus tampa subrendęs. Bet

ar ne pernelyg filosofiškas mūsų pokalbis?“

3. Kritikas Antonas Dolinas tinklalapyje *www.mедуza.io* pavadino „Vieno paskyrimo istoriją“ svarbiausiu „Kinotavr“ filmu. Jis mano, kad Smirnovos filmas išsiskiria ne tik gera aktorių vaidyba, bet ir tuo, kad rodydamas XIX a. istoriją kalba su žiūrovais apie mūsų dieną. Dolinas rašo: „Vieno paskyrimo istorija“ – tikrai svarbus filmas. Tokie Rusijoje kuriami ne kasmet, bet daug rečiau, nei geri. Jis svarbus visiems, įskaitant tuos, kurie jo nepamatys. Panašiai kaip yra svarbus baisus ir nuostabus Levo Tolstojaus apsakymas „Po baliaus“, įtrauktas į mokyklinę programą. Ir ne tik todėl, kad „Vieno paskyrimo istorija“, be kita ko, pasakoja apie Levą Tolstojų, bet ir todėl, kad per svetimo skausmo išgyvenimą šis filmas atveda žiūrovą prie jo nuosavo skausmo – tokio tikro ir stipraus, kad nebetenka prasmės „gero“ ir „blogo“ kino skirtumai. Etika čia aukščiau estetikos.“

Pavelo Basinskio knygoje vienas skyrius skirtas istorijai, kaip

nes kuria sceną, kurioje Anatolijui Kuraginui amputuojama koja.“

4. „Gazeta Wyborcza“ perspausdino „Die Welt“ žurnalisto Jano Kūvelerio interviu su režisieriumi Werneriu Herzogu. Pokalbis vyko Honkonge. Žurnalistas priminė režisierių kadaise sakius, kad žmonės galima pažinti tik ekstremaliose situacijose. Į klausimą, ar todėl Herzogas taip mėgsta ekstremalius žmones, režisierius atsakė: „Žinoma, jei tave domina, kas yra žmogiškumas, tada nedaug sužinosi iš žmogaus, kuris deda skalbinius į skalbyklę. Tuo remiasi kino raida.“ Paklaustas, ar jam būtų įdomu sukurti filmą apie politinę Honkongo situaciją, ar tai ne pernelyg politinė tema, Herzogas atsako: „Kalbame apie sumanymus. Idėjos, tarp jų ir politinės, veikia kitaip nei kinas. Sumanymai yra sumanymai, bet istorijos yra istorijos. Prieš metus vedžiau meistriškumo kursus Kuboje. Suformulavau jų dalyviams pagrindinį tikslą, kiekvienas turėjo sugalvoti trumpą pasakojimą ir sukurti filmą. Iš Argentinos atvykęs jaunas vyras, manau, jau turėjo sumanymą.

„Vieno paskyrimo istorija“

Tolstojus tapo raštvedžio, nuteisto mirties bausmę už tai, kad trenkė antausį kuopos vadui, advokatu. Pasak Dolino, šį įvykį Smirnova pavertė kino romanu: „Vieno paskyrimo istorija“ turi ne vieną tikslą. Prieš mus – žmogaus teisių gynimo manifestas. Tiesus politinis arba labiau nei politinis pasisakymas. Atviras kvietimas būti gailestingiems, primenantis Kirillo Sereberennikovo ir jo areštuotų kolegų gynimo kalbas. Tokia kalba Smirnova pradėjo ir savo filmo premjerą „Kinotavr“ festivalyje.“

Dolinas atkreipia dėmesį, kad filmas – tai ir Levo Tolstojaus brendimo kronika: „Pradžioje jis užleidžia vietą traukinyje įžūliam įkryuoliui ne dėl tolstojiško nuolankumo, bet tik dėl patogumo. Tolstojus – pragmatiškas žmogus, vežantis į savo dvarą juodus paršiukus iš Japonijos. Jis rengiasi, savo ekonomo siaubui, užsakyti trąšų iš Argentinos. Kartu būtent tada jis rašo „Karą ir taiką“ ir tikrąja to žodžio prasme išgyvena svetimą tragediją,

Jis kalbėjo apie kapitalizmo ir socializmo Kuboje konfliktą, tapusį šalies tikrovės pamatu. Pasakiau jam, kad tai tik sumanymas ir paklausiau, koks bus pirmas jo filmo kadras. Žinoma, jis nežinojo. Nuo sumanymo iki vaizdo ir filmo – ilgas kelias.“

Dabar Herzogas kuria dokumentinį filmą apie Michailą Gorbačiovą: „Mačiausi su juo du kartus – spalį ir gruodį. Niekad nežinau, kur mane nuves istorija, nes neturiu iš anksto parengtų klausimų. Tai greičiau atvira diskusija. Gorbačioviui kažkodėl patinku. Akivaizdu, kad tai paskutinis kartas, kai jis kalba viešai. Manau, kad jam tai svarbu, nes šalia yra ne žurnalistas, bet poetas. Mus sieja kilmė – abu esame iš kaimo, iš provincijos ir turime panašią gyvenimo patirtį. Tad mums lengva susikalbėti. Nežinau, kur mane tai nuves. Žinoma, tai nebus biografinis filmas. Neprivalau žinoti, ką Gorbačiovas mano apie dabartinę valdžią. Tai būtų pernelyg menka ir pernelyg daug dėmesio šioms dienoms.“

Birželio kronikos

Krėsle prie televizoriaus

Netrukus prasidės atostogos. Kaip visada, manęs laukia didžiulė knygų krūva ir dar didesnis skaitymo malonumas. Todėl labiau nei į televizijos programas gilinuosi į skaitytinių knygų sąrašus, kuriuos spausdina ne tik įvairūs leidiniai, bet ir tinklaraštininkai. Stevenas Soderberghas („Oušeno vie-nuoliktukas“, „Užkratas“, „Erina Brokovič“, „Loganų sėkmė“) kas-met į savo tinklaraštį įdeda per-skaitytų knygų ir pamatytų filmų bei serialų sąrašą. Nuoširdžiai jam pavydžiu, nes sąrašas tikrai įspū-dingas, pavyzdžiui, per praėjusį gruodį režisierius perskaitė bene septynias knygas. Soderberghas nuolat žiūri filmus – naujienas bei klasiką ir, regis, domisi šiuolaikine proza – tarp skaitytų knygų autorių matyti Zadie Smith, Haruki Mura-kami, Johno Le Carré, P.D. James, Jeffrey’io Eugenideso, Karlo Ove’s Knausgardo pavardės. Domisi ir gyvūnais – pernai perskaitė kelias Jefferey’io Moussaieffo Massono knygas. Vienos jų pavadinimas la-bai suintrigavo: „Žvėrys: ko mus gali išmokyti gyvūnai apie gėrio ir blogio kilmę“ („Beasts: What Ani-mals Can Teach us About the Ori-gins of Good and Evil“).

Sudėtingi blogio ir gėrio santy-kiai – nuolatinė Soderbergho filmų tema. **LRT Kultūra (30 d. 22 val.)** parodys jo filmą „**Kalno valdovas**“

(1993). Tai į Didžiosios depresijos metus perkeltas pasakojimas, su-kurtas pagal A.E. Hotchnerio au-tobiografinį romaną. Filmo hero-jaus dvylikamečio Arono (Jesse Bradford) šeimą ekonominė krizė nustūmė į skurdą. Skurdas jį išskyrė su tėvais ir broliu: serganti tuber-kulioze mama atsidūrė sanatori-joje, brolis atiduotas giminaičiams, o tapęs komivojažieriumi tėvas iš-sirengė į ilgą kelionę, iš kurios gali ir negrįžti. Aronas paliktas vienas nykiame viešbutyje. Jis nesulaukia tėvo žadėtų atsiųsti pinigų, badauja, patiria kaimyno savižudybę, susi-duria su nesuprantamu suaugusiųjų pasauliu, bet visais būdais kabinasi į gyvenimą. Aronas apdovanotas talentu įtikinamai meluoti, todėl jam net pavyksta lankyti brangią mokyklą.

1989 m. debiutinis Soderbergho filmas „Seksas, melas ir vaizdajuos-tės“ pelnė „Auksinę palmės šakelę“. Antrasis jo filmas – ekspresionis-tinis ir eksperimentinis „Kafka“. „Kalno karalius“ – trečiasis So-derbergho filmas. Kai jis pasirodė ekranuose, kritikai neslėpė susiža-vėjimo ir nuostabos, mat maišti-ninku ir kanono griovėju laikytas režisierius sukūrė klasikinės formos filmą. Recenzentai rašė, kad bet ku-ris kitas režisierius greičiausiai būtų pastatęs banalų filmą visai šeimai, o Soderberghui pavyko subtiliai

ir išmintingai perteikti brendimo dramą. Visus sužavėjo ir tiksliai at-kurto 4-ojo dešimtmečio realijos.

Jameso Ivory filmai man primena muziejų, bet ne blogąja prasme. Juose visada subtiliai atkuriamą rodomos epochos materialioji kul-tūra, stulbina interjerai ir kostiumai, režisieriaus sugebėjimas paversti filmo personažu architektūrą. Ne iš-imtis ir 2000 m. sukurta „**Auksinė taurė**“ (**LRT, liepos 1 d. 23 val.**). Tai Henry Jameso romano ekranizacija, perkelianti į XX a. pradžią. Nuskur-dęs italų aristokratas kunigaikštis Amerigas (Jeremy Northam) veda amerikiečių turtuolio bei aistringo meno kolekcionieriaus Ververio (Nick Nolte) dukterį Magę (Kate Beckinsale), nors myli neturtingą Šarlotę (Uma Thurman). Ameri-gas svajoja restauruoti šeimos pilį, o tam reikia pinigų. Netrukus Šar-lotė ištekęs už Ververio ir bus šalia mylimojo. „Auksinė taurė“ – ir mei-lės istorija, ir subtili psichologinė studija apie keturis žmones, susie-tus keistais, aistringais, bet melo persmelktais ryšiais.

Mike’o Millso „**Pradedantieji**“ (**LRT, 30 d. 23 val.**) – taip pat keis-tos šeimos istorija, tik naujausių laikų. Jos herojus Holas (Chris-topher Plummer) visą gyvenimą slėpė, kad yra gėjus. Po žmonos mirties jis nusprendžia prisipažinti sūnui Oliveriui (Ewan McGregor),

„Pradedantieji“

kad pradeda gyventi iš naujo. Tai netruks ilgai, bet privers tėvų šei-myninio gyvenimo įbaugintą Oli-verį patikėti, kad ir jis turi šansų būti laimingas. Ypač kai sutiks ak-torę Aną (Mélanie Laurent), su-žavėjusią jį savo tylėjimu. Millsas rodo, kad gyvenime dažnai pasijun-tame pradedančiaisiais, kartais net sulaukę septyniasdešimt penkerių.

Tai negresia tik Džeimsui Bondui (Roger Moore), kuris šįvakar (**LRT, 29 d. 23 val.**) Johno Glenno filme „**Tik tavo akims**“ (1981) vėl turės pa-sistengti, kad slapta britų aparatūra ne-patektų į rankas rusams. Filmai apie Bondo nuotykius kartais primena ke-lionių agentūros katalogą – šiame bus galima grožėtis Jonijos jūra ir Graikija, Ispanija, Albanija – šalimis, į kurias būtų gera nukeliauti šią vasarą.

Birželis jau baigiasi, bet vis tęsiasi „Delfi“ serialas – šturpina slapta

įrašytų Seimo narių ir verslininkų pokalbių žodynas: jei taip ben-drauja save elitu vadinantys žmonės, tai kaip kalbasi banditai? Kovotojas už skaisčią tautos moralę, ko gero, didesnę gyvenimo dalį saugiai sė-dintis Seime, viešai giriasi vaisinga sėkla, mat Palangos gatvės prekiau-toja pagimdė jam dukrelę. Sausrą keičia lietūs, o LRT vis rodo pasau-lio futbolo čempionatą ir netrukus šventės renginių per abu savo kana-lus ir radiją. Neabejoju, kad trans-liacijose iš dainų ir šokių vakarų pa-matysime tautos išrinktųjų darželį, kai kurie jų vilkės tautinius drabu-žius kaip savo patriotizmo liudijimą. Ar kartu su šiais žmonėmis giedo-site „Tautišką giesmę“?

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Geriausios merginų draugai

Nauji filmai – „Oušeno 8“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Gary Rosso „**Oušeno 8**“ („Ocean’s Eight“, JAV, 2018) akivaizdžiai su-manytas kaip atsakas į vyrišką Holi-vudo kiną. Visos pagrindinės filmo veikėjos moterys, pasirodo, taip pat tobulai sugeba vykdyti apiplėšimus, kaip ir ankstesnių trijų filmų apie Oušeną ir jo draugus herojai vyrai. Tačiau toliau nepasistūmėta, nes to-bulas apiplėšimas, kurį sumanė ką tik iš kalėjimo paleista Denio Ou-šeno sesuo Debra, yra tik būdas atkeršyti ją pasodinusiam gražuoliukui – meno galerijos savininkui Klodui (Richard Armitage).

Pasaulis, kurį matome ekrane, ži-noma, priklauso moterims. Filmo kūrėjams jis asocijuojasi su pirki-niais, spalvotais moterų žurnalais, prabanga, klasta ir moterišku soli-darumu. Kur nukreips pirmuosius žingsnius iš kalėjimo paleista De-bra? Žinoma, į prabangią kosme-tikos parduotuvę, nes be kvepalų gyventi negalima. Pasivaikščiojusi

po parduotuves su įspūdingais pir-kinių krepšiais ji sugrįš į viešbutį ir tik po to pradės įgyvendinti savo planą – pavogti šimtą penkiasde-šimt milijonų kainuojantį „Cartier“ briliantų vėrinį tiesiai nuo juo pa-sipuošusios kino žvaigždės kaklo, vykstant didžiausiam to įsivaiz-duojamo pasaulio įvykiui – „Vo-gue“ rengiamai kasmetinei labda-ros puotai Niujorko Metropoliten muziejuje – garsiajai „Met Gala“. Matyt, neišduosiu paslapties, kad viskas įvyks sklandžiai, lyg sviestu patepus, nes tokio pobūdžio filmai visada patvirtina auksinę kiekvieno žanro taisyklę – pasikartojamumą. O filmo pabaiga sufleruoja, kad galima laukti ir tęsinio, ypač kai nedviprasmiškai prasitariama, esą Denis Oušenas galėjo tik suvaidinti savo mirtį.

Kad filmas nuo pirmo iki pasku-tinio kadro nedvelktų gana primi-tyviai suvokiamu glamūru, kurio privalomas atributas yra Anna Vin-tour (ji taip pat šmėsteli keliuose ka-druose), į „Oušeno 8“ prismaigstyta

feministinių ir sinefiliškų užuo-minų, pavyzdžiui, Lu (Cate Blan-chett) priklausančioje diskotekoje didžiuliame ekrane sukasi kadrai su Jeanne Moreau iš François Truffaut filmo „Žiulis ir Džimas“. Tačiau la-biausiai žaidžiama su pagrindines veikėjas suvaidinusių aktorių ir dai-nininkių įvaizdžiais. Sandros Bul-lock Debra primena anksčiau jos vaidintas ryžtingas herojes, net De-bros cinizmas atrodo žavus – tur-tuolius plėšti ne tik galima, bet ir būtina. Cate Blanchett bravūriškai vaidina Lu – ji ironiška ir neturi iliuzijų. To lyg ir mažoka vaidme-niui, todėl Lu papildo motociklas – užuomina į nerūpestingus keliau-tojus. Jei jau reikia pademonstruoti feminizmą, pasitelkiama ir tradi-cinė blondinė namų šeimininkė, įsikūrusi priemiesčio name. Tačiau akivaizdu, kad Sarah Paulson Tamė puikiai sugeba gyventi dvigubą gy-venimą. Nepamirštas ir politinis korektiškumas: Debės komandoje skirtingų rasių atstovės – visos to-bulos savo sričių profesionalės.

„Oušeno 8“

Indų kilmę drabužiais pabrėžianti Mindy Kaling Amita – puiki juve-lyrė, reperės Awkwafinas suvaidinta Konstans demonstruoja aukščiausią kišenvagės meistriškumo lygį, be dainininkės Rihannos suvaidintos programišės apiplėšimas apskritai būtų neįmanomas, kaip ir be pami-šusios anglės dizainerės Rouz (He-lena Bonham Carter), kurios net kostiumas primena Timo Burtono filmus. Labiausiai nenuspėjama yra Anne Hathaway puikiai suvaidinta žvaigždė Dafnė Kliuger, ant kurios kaklo puikuosis geidžiamas vėrinys.

Nesakychiau, kad filmo kūrėjai tyčiojasi iš vyrų – jie tiesiog per-nelyg paprasti ir naivūs, kad galėtų

išgyventi Debės ir jos draugių pa-saulyje. Gražuoliuką Klodą galima suvilioti seksu, muziejaus sau-gumo sistemų specialistą – žaviu šuniuku, o briliantų apsaugininkai yra tik juodais drabužiais apsirengę stuobriai.

Jų fone draudimo įmonės de-tektyvas Džonas (James Corden) atrodo proto bokštas. Jis viską su-pranta, bet negali nieko padaryti, nes žino, kad kovoti su protingo-mis, ryžtingomis, seksualiomis ir žinančiomis, ko siekia, moterimis yra beprasmiška. Net feministiškais apsimitančiuose filmuose.

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

XIX–XX a. čekų dailės paroda „Banko

„Česká Spořitelna“ kolekcijos šedevrai“

Radvilų rūmai

Vilniaus g. 24

Europos dailė XVI–XIX a.

„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Lietuvių liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalų g. 3A

Paroda „Vaikų pasaulis. XVIII–XX a.“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalų g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.

Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė

Arsenalų g. 3

Lietuvos archeologija

Paroda „Medalis valstybės atkūrimo šimtmečiui“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija

Naujausią Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija iki 30 d. – Alberto Gursko paroda „Tekstai Lietuvai“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“

Vokietijos Federacinės Respublikos užsienio reikalų ministerijos Politiniame archyve rastas 1918 m. vasario 16 d. Nutarimas dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Šv. Kazimiero gerbimo istorijos šedevrai: Lietuva–Italija“

Paroda „Siuvinėtas dangus. Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių XV–XX a. siuvinėti liturginiai drabužiai“

Paroda „Trakų Dievo Motina – Lietuvos Globėja. Trakų bažnyčios lobynas XV–XIX a.“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

nuo VII. 6 d. – tarptautinė paroda „Saksonijos kurfiurstai – Lietuvos didieji kunigaikščiai: dvaro kultūra ir menas valdant Augustui II ir Augustui III. Paroda iš Dresdeno valstybinių meno rinkinių“

nuo VII. 6 d. – „Florencija renesanso ir baroko laikais. Tapyba iš fondo *Cassa di Risparmio di Firenze* ir banko *CR Firenze* kolekcijų“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

Paroda „Meno kelės ’18: „Viltis“

Paroda „Jaunojo dizainerio prizas“

VDA galerija „ARgenTum“

Latakų g. 2

iki VII. 7 d. – Lissos Hashimoto (Japonija) kinetinių objektų paroda „Balancing Playground“

VDA Telšių fakulteto Metalų meno ir juvelyrikos programos studentės Adelės Šumkauskaitės kursiniai darbai

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba

XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Vidos Krištolaitytės (1939–2017) kūrybos paroda

Šiuolaikinio meno centras

Vokiečių g. 2

13-oji Baltijos trienalė „Išsizadėk smėklų“

Galerija „Kairė–dešinė“

Latakų g. 3

Alinos Melnikovos paroda „Blykstė dienos šviesoje“

Raimos Drąsutytės paroda „Laikau erdvę. Be šarvų“

Algirdo Jako paroda „Giraitė“

„Prospekto“ fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki VII. 7 d. – Romualdo Augūno fotografijų paroda

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

Dainos Vanagaitės–Belžakienės keraminės skulptūros paroda „Under Pressure“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Louise Bourgeois (Prancūzija), Marios Lassnig (Austrija) ir Marios Helenos Vieiros da Silvos (Portugalija) paroda „Moi, non-moi“

Galerija „Aidas“

A. Jakšto g. 9

Adelės Liepos Kaunaitės paroda „Prabangus kinas iš mėnulio“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

VIII Lietuvos tekstilės meno bienalė „(At)kurti / (Re)create“

Japonijos pluošto meno paroda „Pynimas“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

iki 30 d. – Virginijaus Viningo kūrybos paroda „Esi, kas esi“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

Snaigės Šileika paroda „Relicts / Reliktai“

AV17 galerija

Totorių g. 5

Andriaus Kviliūno paroda „Pasaulis pagal AK“

Savicko paveikslų galerija

J. Basanavičiaus g. 11

Paroda „Wielka Pohulanka: įvykiai, pastatai, garsūs vardai“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

XX a. 7–9 dešimtmečių lietuvių fotografijos retrospektyva (Romualdo Kęstučio Augūno, Irenos Giedraitienės, Romo Juškelio, Aleksandro Macijausko, Romualdo Požerskio, Romualdo Rakausko, Vaclovo Straukos, Antano Sutkaus, Virgilijaus Šontos darbai)

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Iš teatro, muzikos ir kino muziejaus rinkinių. XIX a.–XX a. pirmoji pusė

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

Paroda „Miškas. Visai nevaikiškai“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10 / 2

Nuolatinė ekspozicija „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“

Taibės Chait grafikos paroda „Kelionė“

Paroda „Lietuva litvakų kūryboje“

Namų galerija „Trivium“

Vilkpėdės g. 7–105

iki VII. 4 d. – Aido Bareikio personalinė paroda

Vlado Vildžiūno galerija

Lobio g. 6 A

Domanto Vildžiūno grafikos, fotografijų bei šrifto darbų paroda

Užsienio reikalų ministerija

J. Tumo-Vaižganto g. 2

iki VII. 1 d. – fotomenininkų Dangirutės ir Rimgaudo Maleckų paroda „Fotografikos proveržis“

Užupio meno inkubatoriaus projektinė erdvė „Kalnas“

Krivių g. 10 A

Artūro Mitino tapybos darbų paroda „Patyrimo horizontas“

„VDA Lauko ekspozicija“

Maironio g. 4

„Teleportas Nidon. Raitas Terrabaitas“

Grafo galerija

Trakų g. 14

Gyčio Aštrausko, Algimanto Černiausko, Evaldo Bubino paroda „Good Old Baudelaire“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Poeto, fotografo Vlado Braziūno paroda „popapa!“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

Roberto Strazdo skulptūrų paroda „Šventieji ir kandidatai“

„Muzikos galerija“

Antakalnio g. 17

Toomo Altnurme's (Estija) darbų paroda „Atleidimo malonė“

LMA Vrublevskių biblioteka

Žygimantų g. 1

Elenos Poželaitės darbų paroda „Pastelės“

Paroda „Lietuvos ir Pietų Kaukazo valstybių santykiai 1918–1922 m.“

Paroda „Savo jėgas skirkite didiems darbams“, skirta Vilniaus universiteto profesorės Onos Voverienės 80-osioms gimimo metinėms paminėti

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Aidos Vėželių paroda „Įkvėpimas“

Paroda „Trys draugai: Damušis, Kazickas, Ambrozaitis“

Gretos Alice komiksų paroda „Mėlynasis krokodilas“

Jolitos Vaitkutės instaliacija „Pabudę iš knygų“

Paroda „Fluxus“ avilys“

iki 30 d. – Sąjūdžio 30-mečiui skirta paroda

Lietuvos medicinos biblioteka

Kaštonų g. 7

iki VII. 4 d. – paroda „Tarp medicinos ir politikos: Seimo Pirmininkui Jonui Staugaičiui – 150“

Galerija TSEKH

Vytėnio g. 6

Grupinė menininkų paroda „< 35“

Galerija „555“

T. Ševčenkos g. 16 F

Luigi Magli ir Francomà paroda „Dvasinis gyvūnas. Totemas ir tabu“

„Editorial“ projektų erdvė

Latakų g. 3

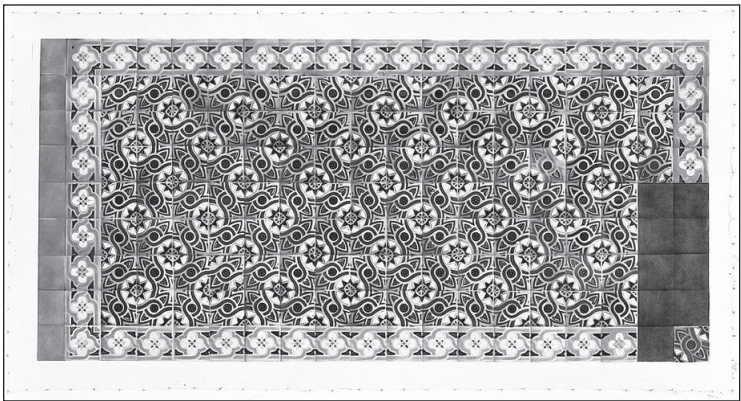
iki VII. 1 d. – Jokūbo Čiziko paroda

Jogailos rezidencija

Jogailos g. 3

iki VII. 1 d. – Rūtos Vadlūgaitės paroda „Protarpiai“

„7md“ rekomenduoja

Eglės Ridikaitės paroda „Atėjai, pamatei, išėjai: kultūringos grindys“

Dailė

Klaipėdoje reikėtų nepraleisti Eglės Ridikaitės tapybos parodos „Atėjai, pamatei, išėjai: kultūringos grindys“ KKKC Parodų rūmuose (Didžioji Vandens g. 2), Šiauliuose, Šiaulių dailės galerijoje savo dalyviais intriguoja paroda „Potencija 2“, ypač dėl to, kad savo fotografijų ciklus rodytų meno-tyrininkas Virginijus Kinčinitis. Beje, liepos 11 – lapkričio 4 d. Chaimo Frenkelio vieloje (Vilniaus g. 74, Šiauliai) veiks paroda „Antanas Gudaitis: potėpis ir spalva“. Linkime turiningo kultūrinio turizmo.

Teatras

Gatevės teatro festivalyje SPOT liepos 14, 15 d. Markučių parko tvenkinyje įvyks belgų trupės „Studio Eclipse“ spektaklis „Du skęsta, trys plaukia“. Tai dviejų moterų ir vyro šokis. Anot choreografinės ir šokėjos Satya Roosens, „Žmonių kūnai vandenyje juda panašiai kaip gyvūnų, kurie galėtų jame gyventi, tad žmogaus judesio ir vandens ryšys tampa labai įdomus“. Visa gatevės teatro festivalio SPOT programa – www.menuspaustuve.lt.

Vilniaus tarptautinis teatro festivalis „Sirenos“, vyksiantis rugsėjo 27 – spalio 30 d., paskelbė užsienio spektaklių programą ir šių metų šūkį – „Emocijos iš arti“. Visa festivalio „Sirenos“ programa, kurioje svečiai iš Ukrainos, Belgijos, Prancūzijos, Suomijos, Vokietijos ir Lenkijos, – www.sirenos.lt.

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Paroda „Priešaušris. Lietuvos dailė iki

1918 m.“

Paroda-instaliacija-akcija „Labdariai.lt. Tarpukario dailės ir kultūros istorijos bei mecenatystės skerspjūviai“

iki VII. 1 d. – paroda „Sugrįžęs į šviesą. Tarpus

paus kūrinių istorija“

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Paroda „Baltijos kaimynėms – 100. XX a.

Latvijos ir Estijos dailė iš Nacionalinio

M.K. Čiurlionio dailės muziejaus rinkinių“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Paroda „Nukirstas miestas – persodintas žmogus“

nuo 29 d. – „Kūrybos briaunos. Adomo Galdiko (1893–1969) retrospektyva“

A. Žnuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Adelės Velykienės tapybos paroda „Kad viskas žydėtų“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Paroda „Kasdienybės geometrija. Art Deco Kauno interjeruose“

Maironio lietuvių literatūros muziejus

Rotušės a. 13

Vytauto Aleksandro Jonyno 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda: „Jau pusę šimtmečio nesu girdėjęs vieversio...“

Paroda „Onei Baliukonei – 70“

Tapybos darbų paroda Viliui Orvidui atminti

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

iki 31 d. – Mildos Gailiūtės paroda „Prisirišimai. Dvi vietos“

Karolio Vaivados paroda „Šviesūs

prisiminimai“

Paroda Raimundui Mikšiui atminti „Erškėčių vainikas“

nuo VII. 4 d. – Ramūno Čeponio paroda „Iš dykumos“

nuo VII. 11 d. – M-D Bidard, Elisabeth Krottoff ir Bernard Fabvre paroda

„3 Kosmikomikšai“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Grupinė paroda „Pasakojimai su Juo“

KLAIPĖDA

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

nuo 29 d. – „Klaipėdos architektūra 2017“

nuo 29 d. – Eglės Ridikaitės tapybos paroda „Atėjai, pamatei, išėjai: kultūringos grindys“

Baroti galerija

Aukštoji g. 3 / 3a

Paroda, skirta pirmojo Lietuvos civilinių oro linijų skrydžio 80-mečiui paminėti

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

Virginijos Degenienės tekstilės darbų paroda „Be pavadinimo“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

iki VII. 2 d. – Gitanos Kaltanienės grafikos ir Irenos Šliužalienės keramikos darbų paroda

„Refrenas dviem“

Mirus mylimam Tėčiui,
liūdime kartu su aktoriumi
Tadu Gryn ir reiškiamo gilia
užuojautą velionio
artimiesiems.

NACIONALINIS DRAMOS TEATRAS

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

nuo 29 d. – paroda „Potencija 2“ (Sigita Dackevičiūtė, Aistė Juškevičiūtė, Virgini-jus Kinčinaitis, Evaldas Mikalauskis, Jūratė Neimantienė, Dalius Puzinas, Andrius Rep-šys, Rolandas Rimkūnas, Albinas Šiupins-kas, Gintautas Vaičys, Roberta Vaigeltaitė, Eglė Vertelkaitė, Birutė Zokaitytė, Tadas Žebrauskas)

Šiaulių universiteto dailės galerija

Vilniaus g. 141

iki VII. 7 d. – Dainiaus Kulnio juvelyrikos paroda „Atradimai“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

iki VII. 7 d. – Romualdo Inčirausko paroda „Skulptūra tarytum juvelyrika“

DRUSKININKAI

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

M.K. Čiurlionio g. 35

Fotografijų paroda „Senieji, mielieji Druskininkai“

V.K. Jonyno galerija

Turistų g. 9

Aido Striogos skulptūrų paroda „Akmenų istorijos“

PALANGA

Antano Mončio namai-muziejus

S. Daukanto g. 16

nuo 30 d. – paroda „Malonės cirkas“ (Ge-diminas G. Akstinas, Justina Barzdaitė, Besė+1, Ross Birell (D. Britanija), Peter Burr (JAV), Jokūbas Čižikas, Peter Fend (JAV), Au-ridas Gajauskas, Žygimantas Kudirka, Juozas Laivys, Paulina Mongirdaitė, Gerda Paliu-šytė, Kairė ranka, Kasparas Pocius, Kazimie-ras Sližys, Jonas Vaitiekūnas, Darius Žiūra)

„Ramybės“ galerija

Vytauto g. 35

iki VII. 5 d. – Adelės Liepos Kaunaitės ir Si-gitos Maslauskaitės-Mažylienės tapyba

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

VII. 1 d. 15 val. *Jašiūnų dvaro sodybos rū-muose* – festivalis „Muzika Jašiūnų dvare“. Lietuvos kariuomenės orkestras.

Dir. – E. Ališauskas
8 d. 15 val. *Jašiūnų dvaro sodybos rūmuose* – festivalis „Muzika Jašiūnų dvare“. Čiurlio-nio kvartetas, D. Lietuvninkas (trimitas). Programoje W.A. Mozarto, J. Haydno, G. Torelli, G. Puccini, A. Arutiuniano kūriniai

VILNIUS

Šv. Kazimiero bažnyčia

VII. 2 d. 19 val. – „Kristupo festivalis“. Sakra-linės muzikos valandos. Lietuvių meno ansamblis „Dainava“ (meno vad. ir dir. – D. Polikaitis, JAV), Šiaulių berniukų ir jau-nuolių choras „Dagilėlis“ (meno vad. ir dir. – R. Adomaitis)

KAUNAS

Pažaislio muzikos festivalis

29 d. 22 val. *Kauno pilyje* – muzikinė-doku-mentinė drama „Lietuva – valstybė“ (pagal M. Živerts tragediją „Mindaugo valdžia“). Rež. – V. Rumšas, komp. – V. Bartulis, sce-nogr. – V. Idzelytė-Dautartienė, videoinsta-liacijos – Dž. Katino. Vaidina E. Jaras, K. Cicėnas, E. Martynenko, D. Batavičius, M. Capas, M. Zikaraitė-Sirgidienė, S. Balan-dis, T. Vaškevičiūtė, R. Bučius, T. Gryn, R. Vilkaitis, J. Braškys, A. Arkauskas, M. Jusčius ir kt.

VII. 7 d. 17 val. *Vytauto Didžiojo karo muzie-juje* – „Virility. Keturių žaidimas“. Atlikėjai V. Gerulaitis (teksto autorius), A. Bialobžeskis (aktorius), L. Treikauskas (violončelė), B. Bieri (alpių ragas, hangas, obertoninis giedojimas, Šveicarija)
8 d. 17 val. *Kauno valstybinėje filharmoni-joje* – „Pokalbiai be žodžių“. Atlikėjai F. Pavri (fortepijonas, Indija, D. Britanija), P. Geniušas (fortepijonas)

DRUSKININKAI

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu

30 d. 19 val. *Varnių šv. apaštalių Petro ir Pau-liaus bažnyčioje* – R. Tamo (smuikas), V. Gai-žauskaitė-Veličkienė (violončelė), L. Gedgau-daitė (vargonai). Programoje M.K. Čiurlionio, J. Gaičausko, G. Purlio ir kt. kūriniai
VII. 1 d. 11 val. *Kėdainių Šv. Juozapo bažny-čioje* – S. Beatričė (sopranas), M. Beinaris (baritonas), S. Beinarienė (koncertmeis-terė). Programoje G. Kuprevičiaus, F. Schuberto, G.F. Händelio, A. Stradellos, C. Franko, G.B. Pergolesi ir kt. kūriniai
8 d. 12 val. *Senosios Varėnos Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje* – programos „Musica sacra“ sakralinės muzikos valanda.
I. Skorubskaitė (sopranas), V. Bartušas (kontratenoras), M. Atminaitė (vargonai)
8 d. 19.30 *Druskininkų bažnyčioje* – Sakralinės muzikos valanda. Kauno mišrus choras „Leliukai“ (meno vad. ir dir.
D. Druskis), A. Stasiulytė (mecosopranas), E. Pilipavičiūtė-Juraškienė (vargonai)

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

„Fortepijoninės muzikos vasara

Druskininkuose“

30 d. 16 val. – G. Januševičius
VII. 4 d. 20 val. – A. ir D. Vaičekoniai
7 d. 16 val. – D. Kirilauskas
11 d. 20 val. – S. Okruško

Vakarai

VILNIUS

Valdovų rūmai

30 d. 12 val. – edukacinis užsiėmimas „Pa-sivaikščiojimas su muzika“
6 d. 15.00–23.55 – Valstybės diena Valdovų rūmuose

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

4 d. 12 val. – vaidybinio filmo „Adomas nori būti žmogumi“ (rež. V. Žalakevičius) peržiūra

rašantys dramaturgai ir jų darbai te-atre. Daugiau nei du dešimtmečius lietuviškos dramaturgijos trūkumas buvo diskutuojamas, analizuoja-mas, sprendžiamas – panašias min-tis, idėjas ir pasiūlymus kartojant tarsi savotišką mantrą. Ir štai šiemet Klaipėdos jaunimo teatro festiva-lyje „Jauno teatro dienos“ rengtose kūrybinėse dirbtuvėse dalyvauti pa-galiau pakvietus dramaturgus teko sustoti ir atsikvošėti. Mantros kar-toti nebereikia, dramaturgų yra. Jei ko ir trūksta, tai nebent tik jų tekstų pastatymų scenose. Nors ir tų pastatytų galima rasti beveik vi-suose Lietuvos teatruose. Tad, regis, metas nustoti kalbėti apie drama-turgiją kaip problemą. Ji gyva! Te-reikia be jokių išankstinių lūkesčių ir nuostatų imtis apžvelgti, kokia ji šiandien.

Tad neturėtų būti nuostabu, kad šiame „Teatro žurnalo“ numeryje gausu pokalbių ir pasidalijimų as-meninėmis patirtimis. Daiva Ša-basevičienė kalbasi su dramaturgu Mariumi Ivaškevičiumi. Apie jo teksto pastatymą „Masara“ Kroku-vos senajame teatre su pačiu drama-turgu, režisieriumi Stanislavu Moi-sejevu bei aktore Paulina Pušlednik kalbasi Aušra Gudavičiūtė. Užsie-nio autorių tekstų kelią į Lietuvos scenas nušviečia Jurgos Tumaso-nytės pokalbis su pjesių vertėjomis

Akvile Melkūnaite, Jūrate Pieslyte ir Rūta Jonynaite. Dramaturgijos są-voką praplėsti ir aptarti šokio dra-maturgijos galimybes kalbėdamosi apie savo patirtis mėgina ir šokio tyrinėtojos, kritikės, dramaturgės Ingrida Gerbutavičiūtė bei Monika Jašinskaitė. Taip pat asmeninėmis patirtimis, atsakydami į „Teatro žurnalo“ anketos klausimus, da-lijasi skirtingų kartų ir patirčių dramaturgai.

Teorines prieigas prie pjesių, spek-taklio tekstų ir spektaklio dramatur-gijos kūrimo siūlo Rasa Vasinaus-kaitė, Aušra Gudavičiūtė ir Kristina Steiblytė. O šiek tiek užsienietiško šiuolaikinių dramų ir dramaturgijos konteksto pateikia Mildos Sokolo-vaitės ir Viktorijos Ivanovos teks-tai. Milda Sokolovaitė, rašydama apie Timo Croucho dramaturgiją, primena, kaip ir mes patys kartais vykstame pas tekstus. O visuose žurnalo tekstuose ryškiau ar ma-žiau ryškiai atsiskleidžiantį sociali-nių ir estetinių dramų santykį įtvir-tina Viktorijos Ivanovos pokalbis su šiuolaikinio meno kuratore, tyrėja ir dramaturge Marta Keil bei meno istoriku, kultūros vadybininku Grzegorzu Reske iš Lenkijos, buvusiais arti pastarojo meto dramų dėl teatro, teatre ir visuomenėje.

KRISTINA STEIBLYTĖ

Bibliografinės žinios

MENAS

Kultūros paminklai : mokslinių straipsnių rinkinys / redaktorių kolegija: Jurgis Bučas ... [et al.]. – Vilnius : Savastis, 2018. – ISSN 1392-155X

[Nr.] 22 (2018) / sudarytojas Juozas Bardauskas. – 2018. – 179, [1] p. : iliustr., faks.. – Tiražas 250 egz.

Paintings = Pittura : [catalogue] / Birutė Nomeda Stankūnienė ; [translation from Lithu-anian to English: Aurelija Stankūnaitė, translation from Lithuanian to Italian: Emilio Ga-rofalo]. – [Kaunas] : [Kopa] ; [Vilnius] : Menų dirbtuvės, [2018]. – 71, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-772-96-5

Tradicija ir dabartis = Tradition & contemporarity : mokslo darbai / Klaipėdos universiteto Menų akademijos Muzikos katedra ; redaktorių kolegija: Vytautas Tetenskas (pirmininkas) ... [et al.]. – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2018. – ISSN 2029-3208

[Nr.] 13 / sudarė ir parengė Rimantas Sliužinskas, Halyna Pshenichkina. – 2018. – 367, [1] p. : iliustr., nat., žml.. – Tiražas 90 egz.

Vilniaus arkikatedros požemiai / Napalys Kitkauskas ; Lietuvos kultūros politikos institutas. – Vilnius : „Kultūros“ leidykla, [2018]. – 127, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-9986-435-24-2

GROŽINĖ LITERATŪRA

Akligatvis : [romanas] / Louise Doughty ; iš anglų kalbos vertė Jonas Čeponis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 364, [3] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3313-2 (įr.)

Aristokratas Maskvoje : [romanas] / Amor Towles ; iš anglų kalbos vertė Arvydas Malinaus-kas. – Kaunas : Jotema, [2018]. – 543, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9955-13-752-8 (įr.)

Aš keliauju viena : [romanas] / Samuel Bjørk ; iš norvegų kalbos vertė Viktorija Gercma-nienė. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 461, [2] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3319-4 (įr.)

Džentlis kimba į darbą : detektyvas / Alan Hunter ; iš anglų kalbos vertė Margarita Vil-pišauskaitė. – Vilnius : Briedis, 2018. – 341, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-621-1

Florestano niekučiai : novelėtės / Irna Labokė. – Kaunas : Kauko laiptai, 2018. – 103, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8092-60-8

Geležinė vėjarodė : eilėraščiai / Karolis Baublys. – Kaunas : Kauko laiptai, 2018. – 105, [6] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8092-62-2

Humoro medis – 2018 : konkurso „Humoro medis“ eilės / Labdaros ir paramos fondas „Bal-tasis balandis“ ; [sudarytoja Aldona Širvinskienė]. – [Kunigiškiai, Anykščių r.] : [Labdaros ir paramos fondas] „Baltasis balandis“, 2018. – 202 p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-823-27-8

Įelektrinto piemens : [eilėraščiai] / Tomas Vyšniauskas. – Kaunas : Kauko laiptai, 2018. – 120, [5] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8092-63-9

...*Kaip skrydis...* : [kūrybos rinktinė] / Aida Maksvytytė ; [dailininkas Jonas Gudmonas]. – [Vilnius] : [Spauda], [2018]. – 27 p. : iliustr.

Karūnos švytuoklė : [romanas] / Romanas Judinas. – Vilnius : Briedis, 2018. – 551, [1] p. : iliustr., žml.. – ISBN 978-9955-26-627-3 (įr.)

Keliaujantis akmuo : eilės: sakmės ir išmonės / Giedrius Alkauskas. – Kaunas : Kauko laip-tai, 2018. – 74, [5] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8092-64-6

Lašai į akmenį : eilėraščiai / Algis Antanas Žukauskas. – Kaunas : [A. Žukauskas], 2018. – 124 p. : iliustr.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-475-166-0

Laumės vaikas : eilėraščiai / Jūratė Sučylaitė. – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2018. – 113, [2] p. : portr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-18-982-4

Mano leitenantas : [romanas] / Daniil Granin ; iš rusų kalbos vertė Vytautas Leščinskas. – Vilnius : Briedis, 2018. – 307, [1] p. : iliustr.. – (II pasaulinis karas, ISSN 2351-7344). – ISBN 978-9955-26-634-1 (įr.)

Mes laisvei gimę : eilėraščiai, proza, publicistika : [antologija skirta Lietuvos valstybės at-kūrimo šimtmečiui] / Lietuvos kaimo rašytojų sąjunga ; [sudarytojas ir redaktorius Kos-tas Fedaravičius]. – Jonava : Dobilo leidykla, 2018. – 221, [1] p.. – Tiražas 140 egz.. – ISBN 978-609-409-123-0

Po šiaurės vėju : eilėraščiai / Rimvydas Ignatavičius. – Vilnius : [R. Ignatavičius], 2018. – 79, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 250 egz.. – ISBN 978-609-475-108-0 (įr.)

Racijų vibracija : ironija, absurdas, humoras / Rimantas Petras Elena von Klusas. – Kaunas : Kauko laiptai, [2018]. – 105, [7] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8092-61-5

Reisas : romanas / Sergei Loiko ; iš rusų kalbos vertė Kazys Uscila. – Vilnius : Briedis, 2018. – 418, [1] p.. – (Karas Ukrainoje, ISSN 2538-7820). – ISBN 978-9955-26-629-7 (įr.)

Skrybys ženklas : [eilėraščiai] / Karolis Bareckas. – Kaunas : Kauko laiptai, 2018. – 75, [5] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8092-65-3

Sutvėrimas / Vladimir Megre ; vertėjas Aleksandras Krasnovas. – Vilnius : Baltosios gulbės, 2018. – 271, [1] p.. – (Skambantys Rusijos kedrai ; kn. 4). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8047-69-1 (įr.)

Valio džinui : knyga tobulai netobuliems tėvams / Katie Kirby ; iš anglų kalbos vertė Paulė Budraitė ; [ilustracijos: Katie Kirby]. – Kaunas : Jotema, [2018]. – 385, [1] p. : iliustr.. – Tira-žas 2000 egz.. – ISBN 978-9955-13-750-4 (įr.)

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

